JOURNAL OF ACADEMIC TOURISM STUDIES
2025, VOL. 6, NO. Özel Sayı, 1-22
http://dx.doi.org/10.29228/jatos.82992

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Journal homepage: https://jatosjournal.org/

VOSviewer Analizi ile Şarap Turizmi Araştırmalarına Bütüncül Bir Bakış

A Holistic Perspective on Wine Tourism Research Through VOSviewer Analysis

Adem ADEMOĞLU[a]

[a] Doç. Dr., Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Gaziantep, Türkiye. ORCID: 0000-0001-9649-2019

Özet

Araştırmanın amacı, Web of Science (WoS) veri tabanında şarap turizmi alanında yayımlanmış bilimsel yayınların bibliyometrik yapısını ortaya koymak ve alandaki araştırma eğilimlerini ağ haritaları aracılığıyla görselleştirmektir. Araştırma kapsamında, WoS veri tabanında "wine tourism", "oenotourism", "wine routes" ve "winescape" anahtar kelimeleriyle yapılan tarama sonucu 01 Ocak 1995–13 Mayıs 2025 yılları arasında yayımlanan makaleler analiz edilmiştir. VOSviewer yazılımı kullanılarak gerçekleştirilen bibliyometrik analiz ile yıllık yayın eğilimleri, anahtar kelime sıklıkları, en çok atıf alan çalışmalar, yazarlar, dergiler, kurumlar ve ülkeler arasındaki atıf ilişkileri ve iş birlikleri görsel olarak haritalanmıştır. Analiz sonuçları, şarap turizmine yönelik akademik ilginin özellikle 2000'li yılların başından itibaren artmaya başladığını ve 2008 sonrasında belirgin bir yükseliş yaşandığını göstermektedir. En üretken yazarların genellikle İspanya, Avustralya ve İtalya kökenli akademisyenler olduğu belirlenmiştir. En çok atıf alan derginin Tourism Management, en fazla yayın yapan derginin ise Sustainability olduğu tespit edilmiştir. Anahtar kelime analizinde "wine tourism" ifadesine ek olarak "experience" (deneyim), "sustainability" (sürdürülebilirlik), "local culture" (yerel kültür) ve "gastronomy" (gastronomi) gibi kavramların da sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. Ülke bazlı analizde ise en fazla yayının Avustralya, İspanya ve ABD tarafından üretildiği ortaya konmuştur. Ortaya çıkan ağ haritaları sayesinde şarap turizmi alanındaki bilimsel üretimin gelişim süreci, entelektüel yapı ve akademik iş birlikleri kapsamlı bir şekilde görselleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, şarap turizminin artan akademik önemini ve sürdürülebilirlik, kültürel miras ve deneyim temelli seyahat gibi kavramlara yönelik ilginin giderek güçlendiğini göstermektedir. Bu çalışma, şarap turizmi literatürüne bütüncül bir bakış sunan öncü bibliyometrik araştırmalardan biri olma niteliği taşımakta olup hem kuramsal hem de uygulamaya dönük çeşitli katkılar sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Şarap turizmi, Özel İlgi Turizmi, Ağ Analizi, VOSviewer.

Abstract

The aim of the study is to uncover the bibliometric structure of academic publications in the field of wine tourism indexed in the Web of Science (WoS) database and to visualize research trends in the field through network maps. Within the scope of the research, articles published between January 1, 1995, and May 13, 2025, were identified using the keywords "wine tourism," "oenotourism," "wine routes," and "winescape" in the WoS database. The bibliometric analysis was conducted using VOSviewer software, allowing for the visual mapping of annual publication trends, keyword frequencies, most cited works, leading authors, journals, institutions, and countries, as well as the citation relationships and collaboration networks among them. The analysis results indicate that academic interest in wine tourism began to increase significantly in the early 2000s, with a noticeable surge after 2008. It was found that the most prolific authors were mainly scholars from Spain, Australia, and Italy. Tourism Management was identified as the most cited journal, while Sustainability was found to be the most productive in terms of the number of publications. Keyword analysis revealed that in addition to the term "wine tourism," concepts such as "experience," "sustainability," "local culture," and "gastronomy" were frequently used, reflecting the multidimensional nature of the field. Country-based analysis showed that the highest number of publications originated from Australia, Spain, and the United States. Through the network maps generated, the development trajectory of scientific production in the field of wine tourism, as well as its intellectual structure and academic collaborations, were comprehensively visualized. The findings demonstrate the growing academic significance of wine tourism and the increasing attention being paid to themes such as sustainability, cultural heritage, and experience-based travel. This study represents one of the pioneering bibliometric investigations offering a holistic view of the wine tourism literature and aims to provide both theoretical contributions and practical insights for future research and applications.

Keywords: Wine tourism, Special Interest Tourism, Network Analysis, VOSviewer.

Makale Bilgisi

Geliş Tarihi 10.07.2025
Kabul Tarihi 20.10.2025

Sayı Editörü

Hacer ARSLAN KALAY

Sorumlu Yazar

Adem ADEMOĞLU
adem.ademoglu@gibtu.edu.tr

Önerilen Atıf:

Ademoğlu, A., (2025). VOSviewer Analizi ile Şarap Turizmi Araştırmalarına Bütüncül Bir Bakış. *Journal of Academic Tourism Studies*, 6(Özel Sayı): 1-22.

1. GİRİŞ

Turizm sektörü, ekonomik kalkınma, yerel kültürlerin korunması ve destinasyonların tanıtımı açısından küresel ölçekte stratejik bir alan olarak değerlendirilmektedir (UNWTO, 2023). Söz konusu bu sektör, ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarıyla küresel düzeyde önemli bir hizmet sektörü olarak varlığını sürdürmektedir. 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren hızla gelişen iletişim ve ulaşım olanakları, bireylerin daha çeşitli ve kişiselleştirilmiş seyahat deneyimlerine yönelmesine neden olmuş, bu durum da turizmde kitlesel anlayıştan uzaklaşarak daha tematik ve niş alanlara yönelimi beraberinde getirmiştir (Hall vd., 2000). Bu dönüşüm süreci, alternatif ve özel ilgi turizmi türlerinin ortaya çıkmasına olanak sağlamış; ekoturizm, sağlık turizmi, gastronomi turizmi ve şarap turizmi gibi alanlar giderek daha fazla önem kazanmaya başlamıştır (Yılmaz ve Akay, 2020; Aktop vd., 2023; Süer ve Keskin, 2023).

Özellikle son yıllarda dikkat çeken özel ilgi turizmi türlerinden biri olan şarap turizmi (wine tourism), hem kırsal kalkınmaya ekonomik bağlamda katkı sağlaması hem de kültürel mirasın sürdürülebilirliği açısından stratejik bir öneme sahiptir (Fernández Portela ve Vidal Domínguez, 2020; Peco-Torres vd., 2021; Cimini ve Moresi, 2022; Carlsen ve Charters, 2006). Şarap turizmi; şarap üretim merkezlerini ziyaret, bağ turları, şarap tadım etkinlikleri, yerel mutfak deneyimleri ve bölgesel festivaller gibi çeşitli unsurları bünyesinde barındıran çok boyutlu bir turizm türüdür (Wen ve Leung, 2021; Getz, 2000; Hall vd., 2000). Bu yönüyle yalnızca şarabın tanıtımı ve pazarlanmasına katkı sunmakla kalmamakta; aynı zamanda destinasyonların özgün kimliklerinin güçlendirilmesine, istihdamın artmasına ve sürdürülebilir turizm politikalarının uygulanmasına da destek olmaktadır (Salami-Adesanya ve Fernández-Olmos, 2025; Carlsen ve Charters, 2006).

Uluslararası literatürde şarap turizmi hem akademik çevreler hem de uygulayıcılar tarafından artan bir ilgiyle ele alınmaktadır. Özellikle şarap üretiminin yoğun olduğu Avrupa, Kuzey Amerika, Güney Afrika ve Okyanusya gibi bölgelerde şarap turizmine dair birçok ampirik ve kuramsal çalışma yapılmıştır (Martínez-Falcó vd., 2024; Getz ve Brown, 2006; Bruwer ve Alant, 2009; Alonso Ugaglia ve Peres, 2017; Alonso ve Liu, 2010; Alonso ve Liu, 2011). Bu çalışmalar; tüketici davranışları, destinasyon pazarlaması, deneyimsel turizm, sürdürülebilirlik, kültürel miras ve kırsal kalkınma gibi geniş bir konu yelpazesinde şarap turizmini incelemektedir. Ulusal literatürde şarap turizmi alanında WoS veritabanından elde edilen verilerle yapılmış bazı bibliyometrik çalışmalar bulunmaktadır. Ancak şarap üretimi ve turizmi bağlamında bazı bölgesel çalışmaların yapıldığı görülmekle birlikte, alanın bibliyometrik yönüyle ele alındığı sistematik analizlerin sınırlı olduğu dikkati çekmektedir (Nebioğlu ve Eren, 2019; Karabulut ve Akyürek, 2022; Kasaroğlu, 2021; Şahin ve Yılmaz, 2022; Keskin vd., 2023). Bu durum, şarap turizminin akademik gelişim çizgisini bütüncül bir bakışla değerlendirmeyi gerekli kılmaktadır.

Bu çalışma, kendisinden önceki araştırmalara dayansa da bazı yönlerden önceki çalışmalardan farklılık göstermektedir. İlk olarak, araştırma kapsamında kullanılan arama kelimeleri, şarap turizmi konusunu her yönüyle kapsayacak şekilde geniş tutulmuştur. Bu bağlamda, WoS veritabanında; "Wine Tourism*, Oenotourism*, Vineyard Tourism*, Wine Route*, Wine Experience*" gibi anahtar kelimelerle detaylı bir tarama yapılmıştır. Kapsayıcılığı arttırmak amacıyla arama kategorisi başlık (title) yerine konu (topic) olarak belirlenmiştir. Ayrıca, "touris*" şeklinde yıldızlı arama kelimeleri kullanılarak WoS veritabanında yapılan aramalarda "tourism, tourist, touristic" kelimeleri de dahil edilerek daha kapsamlı bir arama gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, 01.01.1995 ile 13.05.2025 tarihleri arasında yayımlanmış tüm çalışmalar araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma çerçevesinde SSCI, SCI Expanded, A&HCI ve ESCI indekslerinden alınan verilerle yayımlanmış 1.316 makale belirlenmiş ve tüm makaleler analiz edilmiştir. Bu analizler, WOSViewer programı ile gerçekleştirilmiş olup, yayın yılı, anahtar kelimeler, en fazla yayın yapan ve atıf alan yazarlar, dergiler, üniversiteler, ülkeler gibi parametreler üzerinden incelenmiştir. Kapsamlı bir şekilde yapılan bu çalışmanın, şarap turizmi alanındaki literatüre önemli katkılar sunduğu ve gelecekte yapılacak araştırmalar için yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Araştırmanın özgün katkısı, şarap turizmi literatürüne yönelik kapsamlı ve güncel bir bibliyometrik

değerlendirme sunarak hem akademik hem de sektörel paydaşlara stratejik bilgiler sağlamaktır. Ayrıca, çalışma sonucunda elde edilen bulguların, gelecekte şarap turizmi üzerine yapılacak araştırmalara yön verici nitelikte olması ve yeni araştırma boşluklarının belirlenmesine katkıda bulunması beklenmektedir.

2. LİTERATÜR

2.1. Şarap Turizmi

Turizm sektörü, küresel düzeyde ekonomik kalkınmanın temel dinamiklerinden biri olarak kabul edilmekte ve giderek çeşitlenen tüketici talepleri doğrultusunda sürekli bir dönüşüm geçirmektedir (Getz ve Brown, 2006). Son yıllarda bireylerin daha otantik, deneyim odaklı ve tematik seyahat biçimlerine yönelmesi, kitlesel turizmden uzaklaşarak özel ilgi turizmi türlerinin ön plana çıkmasına neden olmuştur (Hall vd., 2000). Bu gelişmeler doğrultusunda şarap turizmi, gastronomi, kültür, kırsal kalkınma ve sürdürülebilirlik (Duarte Alonso vd., 2020) gibi pek çok disiplini içinde barındıran çok boyutlu bir özel ilgi turizmi türü olarak dikkat çekmektedir.

Şarap turizmi; şarap üretimi yapılan bölgelerdeki bağların, şaraphanelerin ve şarap müzelerinin ziyaret edilmesini, şarap tadım etkinliklerine katılmayı, şarap üretim süreçlerinin deneyimlenmesini ve bu bağlamda yerel kültürle etkileşim kurulmasını kapsayan bir turizm faaliyetidir (Duarte Alonso ve Liu, 2010; Gómez-Carmona vd., 2025; Getz, 2000; Hall vd., 2000). Aynı zamanda yerel mutfak kültürü ile bütünleşen şarap deneyimleri, destinasyonun kimliğine katkıda bulunarak turistlerin daha anlamlı ve bütüncül bir deneyim yaşamalarını sağlamaktadır. Şarap turizmi, özellikle kırsal bölgelerde ekonomik çeşitliliği artırarak yerel istihdam olanakları yaratmakta ve tarım-turizm entegrasyonuna olanak sunmaktadır (Carlsen ve Charters, 2006; Bruwer ve Alant, 2009; Carollo vd., 2022; Santos vd., 2019).

Uluslararası literatürde şarap turizminin gelişimi özellikle Avrupa (Fransa, İtalya, İspanya), Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Yeni Zelanda ve Güney Afrika gibi şarap üretimiyle öne çıkan ülkelerde hız kazanmıştır (Getz ve Brown, 2006). Söz konusu bu ülkeler şarap rotaları, bağ yolu festivalleri, tadım merkezleri, butik oteller ve gastronomi deneyimleri gibi çeşitli uygulamalarla şarap turizmini sistemli bir şekilde destinasyon pazarlama stratejilerine entegre etmişlerdir (Martínez-Falcó vd., 2024). Bu süreçte tüketici motivasyonları, destinasyon tercihi, deneyim kalitesi, memnuniyet ve sadakat gibi konular üzerine çok sayıda akademik araştırma yürütülmüştür.

Şarap turizmi, ziyaretçilere yalnızca fiziksel bir seyahat deneyimi değil; aynı zamanda kültürel ve duyusal bir deneyim sunmaktadır (Carvalho vd., 2021). Turistler, şarap üretiminin yapıldığı bağlarda doğayla iç içe zaman geçirmenin yanı sıra, şarabın tarihsel ve kültürel arka planını da öğrenme fırsatı elde etmektedirler. Bu yönüyle şarap turizmi, destinasyonun otantik değerleriyle bütünleşen bir turizm türüdür. Ayrıca bu turizm türü, sürdürülebilirlik ilkeleriyle uyumlu bir şekilde geliştirildiğinde çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan dengeli kalkınma fırsatları yaratmaktadır (Santos vd., 2021).

Türkiye bağlamında şarap turizmi henüz kurumsal düzeyde gelişim göstermemiş olmakla birlikte, özellikle Ege Bölgesi'nde (Urla, Şirince), Trakya'da (Tekirdağ, Şarköy) ve Kapadokya'da (Nevşehir, Ürgüp) bu turizm türüne yönelik çeşitli girişimler mevcuttur. Bu bölgelerdeki şarap üreticileri, butik işletmeler ve yerel yönetimler aracılığıyla şarap turizmini canlandırmak amacıyla festivaller, tadım günleri, bağ turları ve bağ rotaları gibi etkinlikler düzenlemektedir (Akyürek, Karabulut ve Özdemir, 2024; Karabulut ve Akyürek, 2022). Ancak bu girişimlerin sürdürülebilirliği, tanıtım etkinliklerinin yaygınlaştırılması, altyapı yatırımları ve yasal düzenlemeler gibi faktörlerle yakından ilişkilidir.

2.2. Şarap Turizmi Konusunda Bibliyometrik Çalışmalar

Turizm çalışmalarında bibliyometrik analiz, belirli bir alandaki akademik üretimi nicel ve görsel biçimde incelemek, yayın eğilimlerini, iş birliklerini, etki düzeylerini ve kavramsal yapılarını ortaya koymak amacıyla sıkça kullanılan bilimsel bir yöntemdir (Donthu vd., 2021). Bibliyometrik analizler; yazar, dergi, ülke, anahtar kelime ve atıf verileri gibi unsurlar üzerinden yapılan taramalarla, ilgili literatürün yapısal haritasını oluşturmakta ve araştırmacılara alanın gelişim süreci hakkında derinlemesine bilgiler sunmaktadır. Bu yöntem, özellikle hızla büyüyen ve disiplinlerarası niteliği olan alanlarda, akademik bilgi üretiminin sistematik şekilde değerlendirilmesine olanak tanımaktadır.

Şarap turizmine olan akademik ilginin son yıllarda artış göstermesi, bu alandaki yayınların sistematik olarak analiz edilmesi gerekliliğini de ortaya koymuştur. Bibliyometrik analizler, belirli bir konu başlığı altında yayımlanmış bilimsel yayınların nicel ve görsel yollarla analiz edilmesini mümkün kılan ve literatürün yapısını, gelişim eğilimlerini, araştırma boşluklarını ve akademik etki düzeylerini ortaya koyan bilimsel bir yöntemdir (Gómez-Carmona vd., 2025, Martínez-Falcó vd., 2024). Özellikle turizm gibi disiplinlerarası alanlarda, araştırma konularının yönelimlerini ve bilimsel katkıların dağılımını incelemek amacıyla bibliyometrik analizlere başvurulmaktadır.

Şarap turizmi üzerine yapılan bibliyometrik analiz çalışmalarının sayısı oldukça sınırlıdır. Literatürde yer alan erken dönem çalışmalarda genellikle içerik analizi temelli yaklaşımlar tercih edilmiş, ancak daha yakın tarihli araştırmalarda yazılım destekli görselleştirme teknikleri kullanılmaya başlanmıştır. Söz gelimi, Getz ve Carlsen (2008), şarap turizminin literatürdeki yerini kavramsal olarak irdelemiş ve disiplinin gelişim yönlerini analiz etmiştir. Martínez-Falcó vd., (2024), İspanya örneğinde şarap turizmiyle ilgili akademik çalışmaları derinlemesine incelemişlerdir. Bu tür çalışmalar, genellikle sınırlı sayıda yayın üzerinden gerçekleştirilmiş olup, küresel düzeyde bütünsel bir çerçeve sunamamaktadır. Ayrıca Ferreira vd., (2022) gerçekleştirdikleri çalışmada, Scopus veri tabanındaki şarap turizmi literatürünü analiz ederek temel araştırma eğilimlerini ve öne çıkan ülkeleri belirlemiştir. Benzer şekilde, Silva vd., (2021) Avrupa bağlamında şarap turizmi çalışmalarını incelemiş ve sürdürülebilirlik temasının öne çıkan araştırma alanlarından biri haline geldiğini ortaya koymuştur. Özellikle üzüm ve şarapta bulunan fenolik bileşiklerin biyolojik açıdan incelenmesine (Aleixandre-Tudo vd., 2019) yoğunlaşmış veya coğrafi olarak belirli alanlarla sınırlandırılmıştır; söz gelimi, Aleixandre vd., (2013) Latin Amerika üzerine gerçekleştirdiği çalışma bu durumu yansıtmaktadır. Mota vd., (2020) çalışması, şarap sektöründe sosyal ve bölgesel etmenlerin performans üzerindeki etkilerini analiz ederek, önceki çalışmaların yeterince ele almadığı performans kriterlerine önemli katkılar sunmaktadır.

Bibliyometrik analizlerde sıklıkla kullanılan yazılımlardan biri olan VOSviewer, atıf analizleri, yazar iş birlikleri, ülke ağları, anahtar kelime kümelenmeleri ve tematik yoğunluk haritaları gibi çok sayıda görsel ve analitik çıktıyı kullanıcıya sunmaktadır (Van Eck & Waltman, 2010). Bu tür yazılımlar, araştırmacıların alandaki öncü yazarları, yüksek etkili dergileri, araştırma kümelerini ve dönemsel değişimleri analiz etmelerine olanak tanır. Ancak şarap turizmi literatürünün bu araçlarla sistematik şekilde incelendiği çalışmaların sayısı hâlâ sınırlıdır.

Türkiye özelinde şarap turizmi konusundaki bibliyometrik çalışmalar oldukça az sayıdadır. Karabudak ve Yavuz (2020), Türkiye'deki şarap rotalarını tanımlayan uygulamalı bir değerlendirme sunarken; Kasaroğlu vd., (2021) ise şarap turizmi temalı bağ rotaların oluşturulmasına yönelik çalışma gerçekleştirmiştir. Bu durum, alandaki araştırma boşluklarını ortaya koymak açısından önemlidir. Yılmaz ve Şahin-Yılmaz (2023) çalışmalarında, 2002-2023 yılları arasında turizm literatüründe şarap turizminin gelişim sürecini ortaya koymak amacıyla, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde konu ele alınmıştır. Ayrıca ulusal düzeyde, şarap turizmine yönelik akademik yayınların genellikle gastronomi veya kırsal turizm bağlamında ele alınması, konunun özgünlüğünü azaltmakta ve disiplinlerarası bir bütünlükten uzaklaştırmaktadır.

Bu çalışma, 1995–2025 yılları arasında Web of Science (WoS) veri tabanında şarap turizmi alanında yayımlanan bilimsel yayınları kapsayan, alan yazında sayıca ve içerik bakımından daha

önce yapılmamış bir bibliyometrik analiz sunmayı hedeflemektedir. Elde edilen veriler VOSviewer programı kullanılarak analiz edilmiş; yazarlar, dergiler, anahtar kelimeler ve ülke iş birlikleri gibi kategorilerde elde edilen sonuçlar görselleştirilmiştir. Bu yönüyle çalışma, yalnızca şarap turizmi literatürünün gelişim çizgisini ortaya koymakla kalmayacak; aynı zamanda gelecekteki araştırmalara yön gösterecek stratejik bilgiler sunacaktır.

3. YÖNTEM

Araştırmanın amacı ve önemi, şarap turizmi alanında yapılan akademik çalışmaların bibliyometrik bir yaklaşımla sistematik biçimde analiz edilmesidir. Bibliyometrik analiz, bilimsel literatürdeki eğilimleri ve yapısal ilişkileri nicel veriler aracılığıyla inceleyen, atıf ilişkileri, anahtar kelime birliktelikleri ve yayın performans göstergeleri gibi ölçütlere dayanan bir yöntemdir (Ellegaard, 2018). Bu bağlamda çalışma, Web of Science (WoS) veri tabanında 1995–2025 yılları arasında yayımlanan şarap turizmi odaklı bilimsel yayınları inceleyerek, alandaki gelişim sürecini, eğilimleri, iş birliği ağlarını ve öne çıkan tematik kümeleri VOSviewer yazılımı aracılığıyla görselleştirmeyi hedeflemektedir. Araştırma, şarap turizmi üzerine yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımını, en çok yayın yapan yazar ve kurumları, ülkeler arasındaki iş birliklerini ve en sık kullanılan anahtar kelimeleri tespit ederek; bu alandaki bilimsel üretimin mevcut durumu hakkında bütüncül bir bakış sunmayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda bu analiz, gelecek dönem araştırmaları için yönlendirici ve stratejik veri sağlamayı hedeflemektedir.

Şarap turizmi, son yıllarda gastronomi turizmi, kırsal kalkınma ve sürdürülebilir destinasyon yönetimi gibi birçok tematik alanla kesişen çok yönlü bir araştırma sahası hâline gelmiştir. Buna karşın, alanyazında bu temaya yönelik yapılan akademik çalışmaların genel bir dökümünü sunan, kapsamlı ve sistematik analizlere duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır. Bu çalışma, şarap turizmi literatürünü bibliyometrik bir perspektiften inceleyen özgün bir katkı sunması bakımından önem arz etmektedir. Ayrıca, kullanılan VOSviewer yazılımı, araştırmalar arasındaki ilişkileri ağ haritaları üzerinden görselleştirerek; alanın tematik yoğunluklarını, bilgi kümelenmelerini ve bilimsel iletişim biçimlerini daha anlaşılır kılmaktadır. Böylelikle, araştırmacılar, politika yapıcılar ve uygulayıcılar açısından şarap turizmi alanındaki bilgi birikiminin yönünü ve potansiyel araştırma boşluklarını daha net şekilde görebileceklerdir. Bu yönüyle çalışma, sadece mevcut literatürün bir analizini sunmakla kalmayıp, gelecek çalışmalara yön verebilecek stratejik bilgiler de sunmaktadır. Özellikle disiplinlerarası bir yaklaşımla turizm, tarım, kültürel miras ve ekonomi gibi alanlarla ilişkili şarap turizmi çalışmalarına katkı sağlayacak yeni araştırma fırsatları doğurması beklenmektedir.

Araştırmanın veri kaynağı: Bu araştırmanın veri kaynağını, uluslararası düzeyde kapsamlı ve güvenilir bibliyografik veri sunan Web of Science (WoS) akademik veri tabanı oluşturmaktadır. WoS, çok disiplinli yapısı ve yüksek etki değerine sahip dergileri içermesi nedeniyle, bilimsel yayınların analizinde sıklıkla tercih edilen başlıca kaynaklardan biridir. Araştırmada, özellikle Science Citation Index Expanded (SCI-Expanded), Social Sciences Citation Index (SSCI), Arts and Humanities Citation Index (A&HCI) ve Emerging Sources Citation Index (ESCI) kategorilerine dâhil dergilerde yayımlanmış olan makaleler dikkate alınmıştır. Veri seti oluşturulurken, 13 Mayıs 2025 tarihinde WoS veri tabanında sistematik bir tarama gerçekleştirilmiştir. Taramada "wine tourism", "enotourism", "vineyard tourism" ve benzeri kavramlar anahtar kelime olarak kullanılmış ve yalnızca makale (article) türündeki yayınlar değerlendirmeye alınmıştır. Tarama sonucunda elde edilen veri kümesi, yinelenen kayıtlar, özet bildiriler ve konferans notları gibi çalışmalardan arındırılarak temizlenmiş ve analiz için uygun hâle getirilmiştir. Toplanan bibliyografik veriler, yazar adları, yayın yılı, yayımlandığı dergi, anahtar kelimeler, kurum ve ülke bilgileri gibi temel unsurları içermektedir. Elde edilen bu veri kümesi, VOSviewer bibliyometrik analiz yazılımı aracılığıyla işlenmiş ve analiz edilmiştir. Böylece alandaki yayın üretimi, araştırma iş birlikleri, tematik eğilimler ve anahtar kelime kümelenmeleri görsel haritalar aracılığıyla detaylı biçimde ortaya konmuştur. Bu veri kaynağı sayesinde, şarap turizmi literatürünün yıllar içindeki evrimi ve araştırma yapılarındaki dinamikler hem nicel hem de görsel düzeyde kapsamlı bir biçimde analiz

edilmiştir. Bu da çalışmaya, mevcut literatürün değerlendirilmesinde güçlü ve geçerli bir temel sunmuştur.

Araştırmanın veri analizi: Bu çalışmada, şarap turizmi alanında yayımlanan akademik yayınların yapısal özelliklerini, eğilimlerini ve tematik yönelimlerini ortaya koymak amacıyla bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz, büyük ölçekli akademik verilerin sistematik biçimde değerlendirilmesine imkân tanıyan, sayısal temelli bir araştırma yaklaşımıdır. Bu yöntemin uygulanmasında, özellikle yazarlar arası iş birlikleri, ülke ve kurum dağılımları, en çok atıf alan yayınlar, anahtar kelime analizleri ve konu başlıklarına göre kümelenmeler incelenmiştir. Analiz sonuçlarının görsel olarak sunulmasında VOSviewer yazılımından yararlanılacaktır. VOSviewer, bibliyometrik veri kümeleri arasında bağlantı kurma, iş birliği ağlarını görselleştirme ve tematik yapıları haritalama konusunda oldukça güçlü bir analiz aracıdır. Program, özellikle anahtar kelime eş birliktelikleri (co-occurrence), yazar iş birliği ağları (co-authorship), atıf analizleri (citation analysis) ve bibliyografik eşleşmeler (bibliographic coupling) gibi bibliyometrik analiz tekniklerinin uygulanmasına olanak sağlamaktadır.

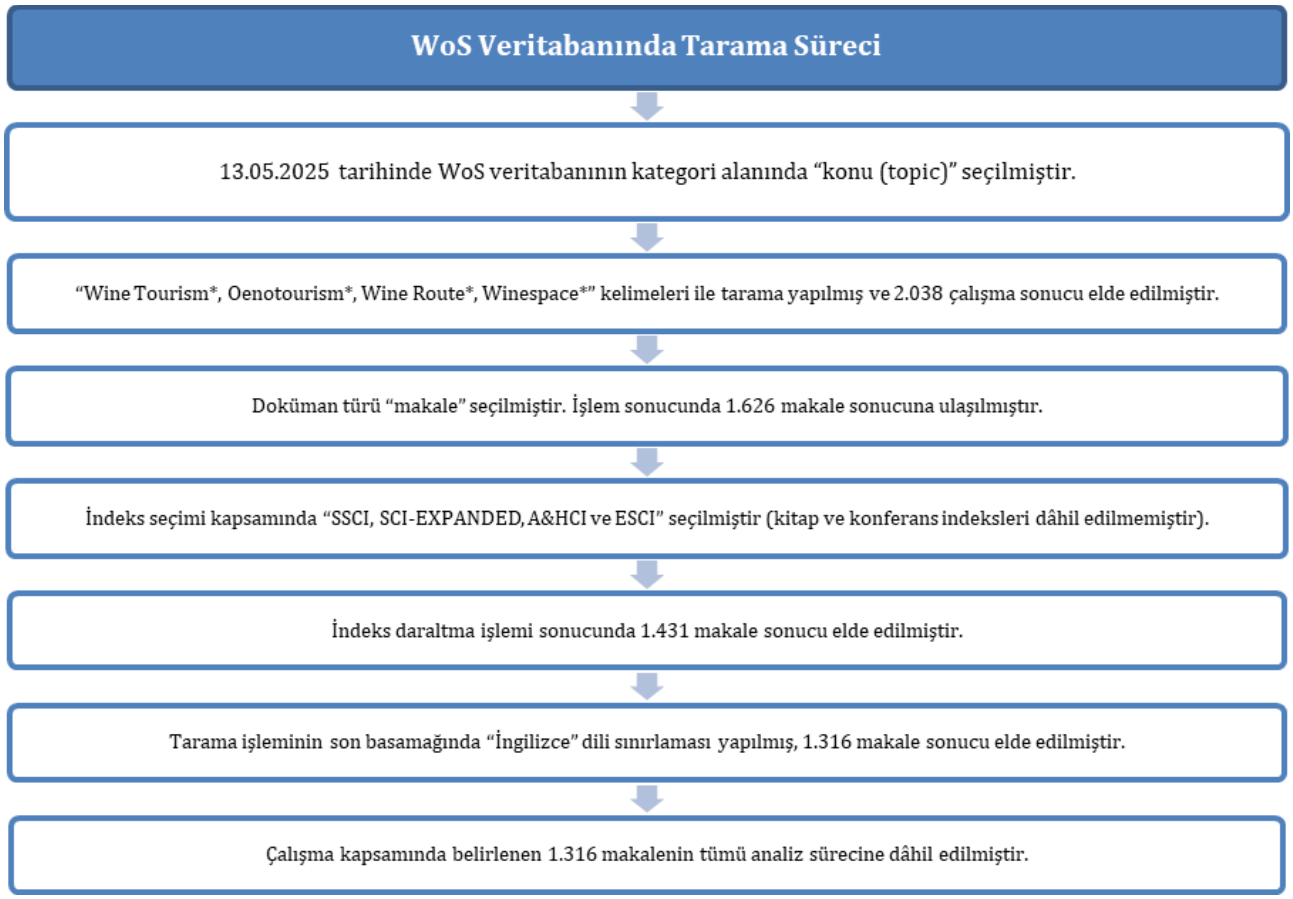

Şekil 1. WoS Veritabanında Tarama Süreci

Çalışmada şarap turizmi ve alt bileşenleri konusundaki makaleler yıllara, anahtar kelimelere, yazarların, dergilerin, üniversitelerin makale ve atıf sayılarına göre tablolaştırılmış ve haritalandırılmıştır. Ayrıca yazarların, dergi ve üniversitelerin ortak atıf durumlarına ilişkin haritalandırma yapılmıştır.

Tablo 1. Tarama Özeti

Anahtar Kelimeler	Alan	Doküman Türü	Indeksler	Dil	Toplam
"Wine Tourism*, Oenotourism*, Wine Route*, Winespace*"	Topic	Journal Article	SSCI, SCI-EXPANDED, A&HCI, ESCI	English	1.316

Çalışmanın şarap turizmi konusundaki makaleleri belirleme sürecinde ele aldığı yaklaşım yönünden diğer çalışmalardan farklı olduğu, 01.01.1995 yılından 13.05.2025'e kadar bu alandaki tüm

makaleleri kapsadığı için hem güncel bilgi sunan bir çalışma olduğu hem de özgün bir yapıya sahip olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, bu çalışmada ortaya konan yöntem ve araştırma bulgularının gelecekte yapılacak olan şarap turizmi konusundaki çalışmalara yol gösterici olabileceği düşünülmektedir. Bu çalışma ikincil verilere dayalı bir araştırmadır. Bu nedenle çalışmada Etik Kurul Onay Belgesine gerek duyulmamıştır.

4. BULGULAR

Çalışma çerçevesinde WoS veritabanında belirli anahtar kelimelere ve birtakım kıstaslara dayalı olarak belirlenen 1.316 makale incelemeye tabi tutulmuştur. Şekil 2'de, 1995–2025 yılları arasında Web of Science veri tabanında yayımlanan şarap turizmi temalı makalelerin yıllara göre dağılımı sunulmaktadır. Verilere göre, şarap turizmi konusundaki akademik üretim 2000 yılına kadar oldukça sınırlı kalmış, bu dönemde yılda yalnızca 1–2 makale yayımlanmıştır. 2005 yılından itibaren ise belirgin bir artış eğilimi gözlemlenmekte olup, 2010 yılına gelindiğinde bu sayı 35'e ulaşmıştır. 2018 yılında yayımlanan 96 makale ile önceki yıllara göre önemli bir sıçrama yaşanmış, bu eğilim 2019 (128 makale) ve 2020 (130 makale) yıllarında da devam etmiştir. 2021 yılında bir miktar azalarak 107'ye düşen yayın sayısı, 2022'de yeniden artarak 135'e, 2023 yılında ise 139 ile en yüksek düzeye ulaşmıştır. Bu durum, şarap turizmi alanındaki ilginin giderek arttığını ve konunun akademik çevrelerde daha fazla araştırma konusu haline geldiğini göstermektedir. 2025 yılına ait verilerin henüz yıl tamamlanmadan derlendiği göz önünde bulundurulduğunda, 42 makale ile yıl sonu itibarıyla sayının artması olasıdır. Yayın sayılarındaki bu yükseliş, şarap turizminin yalnızca turizm endüstrisi içinde değil; aynı zamanda sürdürülebilirlik, kırsal kalkınma, yerel ekonomi, gastronomi ve deneyim odaklı turizm gibi disiplinler arası alanlarda da giderek artan bir araştırma konusu haline geldiğini ortaya koymaktadır.

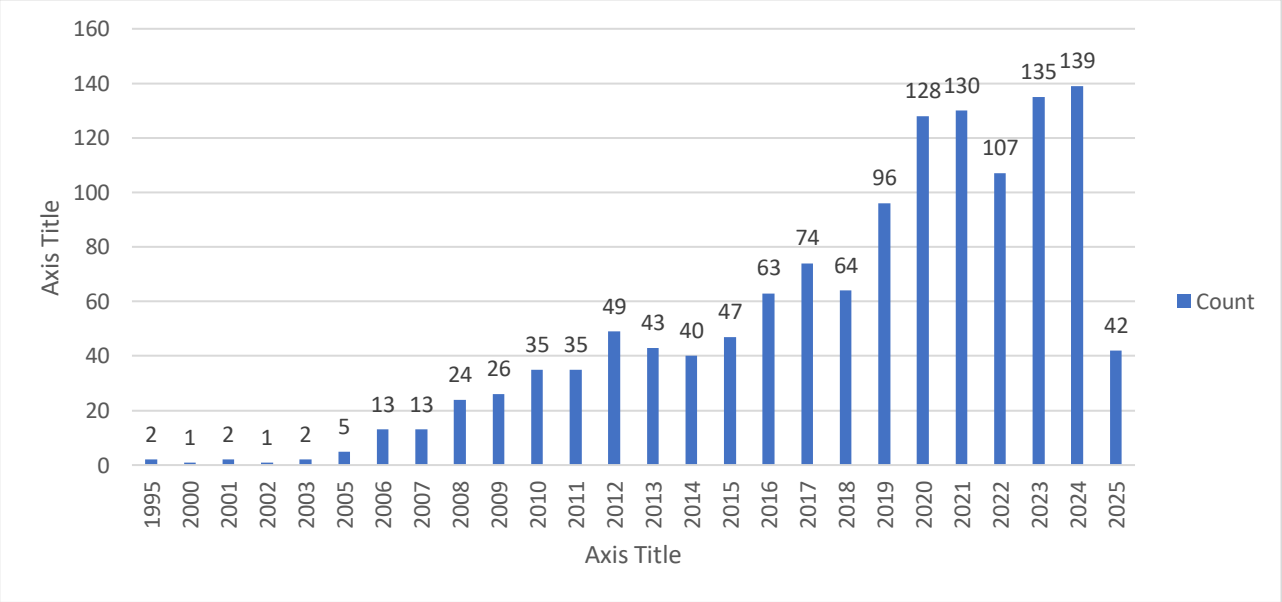

Şekil 2. Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

4.1. Anahtar Kelime Analizi

Şarap turizmi konusunda yayımlanmış makalelerde en sık kullanılan anahtar kelimeler tespit edilmiştir. Öne çıkan ilk 10 anahtar kelime Tablo 2 ve Şekil 3'te detaylı olarak sunulmuştur. Anahtar kelime analizine ilişkin bulgular, şarap turizmi literatürünün tematik yapısını ve gelişim yönelimlerini ortaya koymaktadır. Yapılan analizde en sık kullanılan anahtar kelimenin "wine tourism" (n=334) olduğu görülmektedir. İkinci sırada yer alan "wine" (n=109) kelimesi, şarap turizmi araştırmalarında ürün odaklı bakış açısının da güçlü bir şekilde var olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı sıklıkta kullanılan üçüncü anahtar kelime olan "tourism" (n=109), şarap turizminin daha geniş bir turizm literatürüyle iç içe geçtiğini göstermektedir.

Tablo 2. En Çok Kullanılan Anahtar Kelimeler

Anahtar Kelimeler	n	Anahtar Kelimeler	n
Wine tourism	334	Spain	37
Wine	109	Sustainability	35
Tourism	109	Consumer behaviour	33
Wines	64	Marketing	33
Satisfaction	40	Wine industry	33

Kaynak: Yazar tarafından yapılan analiz çalışması ile derlenmiştir.

Anahtar kelimeler analiz edildiğinde, şarap turizmi literatüründe yazarların çalışmalarını belirli tematik kavramlar etrafında şekillendirdikleri ve bu doğrultuda ortak bir terminoloji geliştirdikleri görülmektedir. Özellikle "wine tourism", "wine" ve "tourism" gibi temel kavramların yüksek sıklıkta kullanılması, bu alanın kavramsal olarak olgunlaştığını ve çalışmalarda belli bir yönelimin benimsendiğini ortaya koymaktadır. Kelime ağı içerisinde öne çıkan bir diğer kavram olan "sustainability" (n=35), şarap turizmi literatüründe sürdürülebilirlik temalarının giderek daha fazla önem kazandığını göstermektedir. Dolayısıyla "sustainability" anahtar kelimesinin sıkça kullanılması, literatürde şarap turizminin sadece ekonomik getirileriyle değil, aynı zamanda sürdürülebilir turizm politikalarıyla olan ilişkisinin de tartışıldığını göstermektedir.

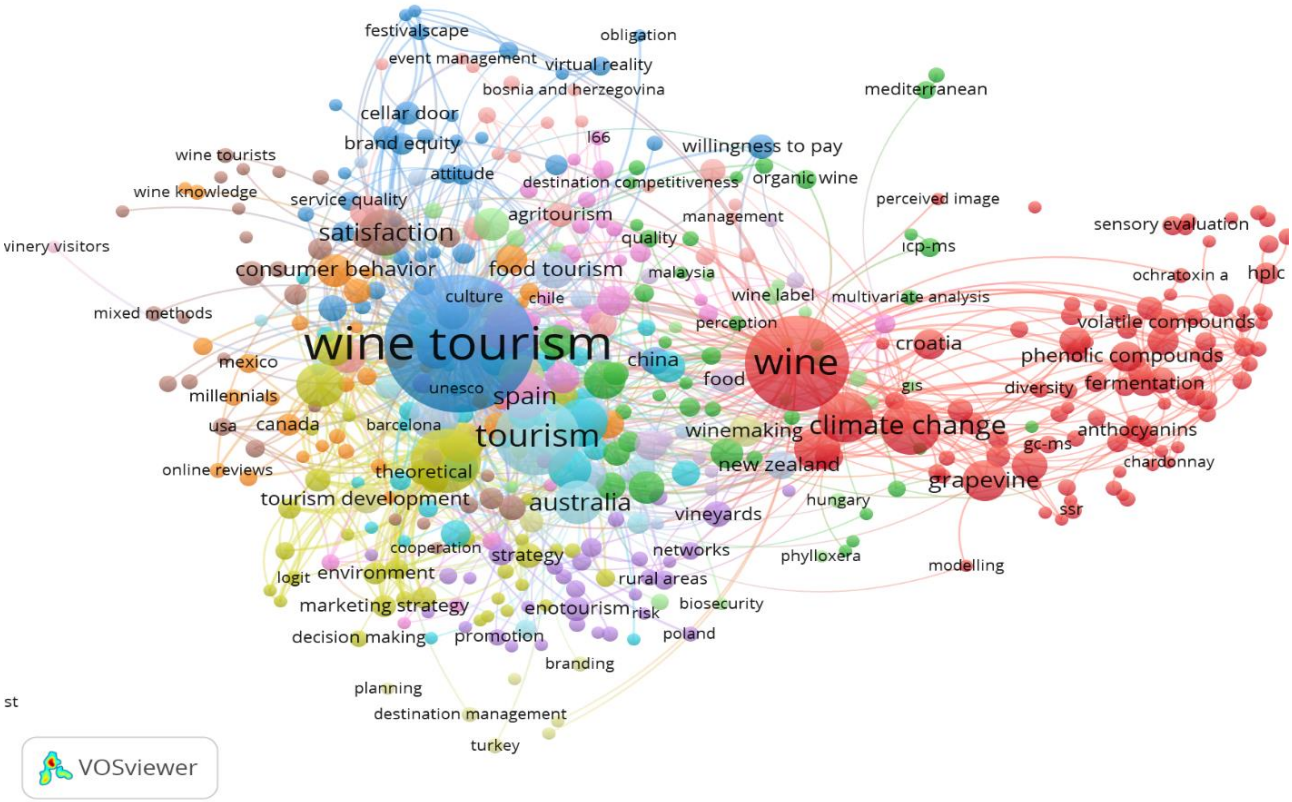

Şekil 3. Anahtar Kelime Ağ Haritası

4.2. Yazar Üretkenlik ve Atıf Analizi

Bu bölümde, Web of Science (WoS) veri tabanında şarap turizmi alanında en çok yayın yapan ve en fazla atıf alan ilk 10 araştırmacıya ilişkin bulgular değerlendirilmiştir. Tablo 3 incelendiğinde, literatürde üretkenlik ve etki düzeyinin her zaman örtüşmediği görülmektedir. Nitekim en fazla yayın sayısına sahip olan yazar ile en çok atıf alan yazarların sıralamaları birbirinden farklılık göstermektedir. Bu durum, akademik üretimin nicel yoğunluğu ile nitel etkisi arasındaki farkı ortaya koyması açısından dikkat çekicidir.

Tablo 3. En Çok Makalesi Olan ve En Çok Atıf Alan Yazarlar

Sıra	En Üretken Araştırmacılar	Makale Sayısı	Sıra	En Çok Atıf Alan Araştırmacılar	Atıf Sayısı
1	Alonso, Abel Duarte	49	**1**	Bruwer, Johan DW	1312
2	Lukic, İgor	33	**2**	Alonso, Abel Duarte	745
3	Radeka, Sanja	26	**3**	Lukic, İgor	595
4	Bubola, Marijan	23	**4**	Gross, Michael J.	564
5	Bruwer, Johan DW	22	**5**	Yuan, Jingxue (Jessica)	531
6	Kastenholz, Elisabeth	18	**6**	Brown, Graham	505
7	Plavsa, Tomislav	16	**7**	Sparks, Beverley	470
8	Horvat, Ivana	15	**8**	Brown, G.	466
9	Marco Lajara, Bartolome	14	**9**	Getz, D.	466
10	Bressan, Alessandro	14	**10**	Bubola, Marijan	457

Kaynak: Yazar tarafından yapılan analiz çalışması ile derlenmiştir.

Listeye göre, Alonso, Abel Duarte 49 makale ile şarap turizmi alanında en üretken yazar konumundadır. Alonso'nun çalışmaları, genel olarak şarap turizminin sosyo-ekonomik etkileri, kırsal kalkınma ve tüketici davranışları üzerine yoğunlaşmakta; bu durum onun çok sayıda yayına imza atmasını mümkün kılmaktadır. Aynı zamanda Alonso, 745 atıf ile en çok atıf alan ikinci araştırmacı olarak da dikkat çekmektedir; bu da üretkenliğin yanında önemli bir etki düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. Bruwer, Johan DW, 22 makale ile en üretken beşinci yazar olmasına rağmen, 1312 atıf ile literatürde en fazla etki yaratan araştırmacı konumundadır. Bruwer'un çalışmaları özellikle tüketici segmentasyonu, şarap rotaları ve şarap turizmi destinasyonlarının pazarlanması gibi alt başlıklarda yoğunlaşmakta ve bu tematik odak sayesinde yüksek düzeyde atıf almaktadır. Bu durum, Bruwer'un literatüre katkısının daha derin ve etkili olduğunu göstermektedir. Üçüncü sıradaki Lukic, İgor hem üretkenlik hem de atıf sayısı bakımından ön sıralarda yer almakta (33 makale, 595 atıf) ve şarap turizmi alanında çift yönlü bir akademik etki ortaya koymaktadır.

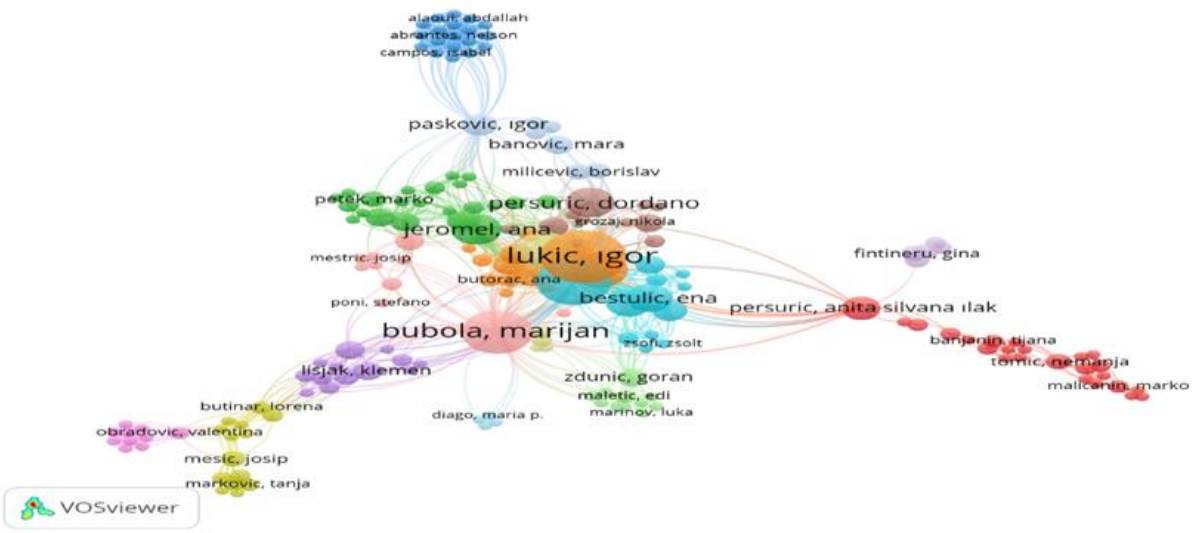

Şekil 4. Yazar Ağ Haritası

4.3. Makale Atıf Analizi

Şarap turizmi literatüründe en çok atıf alan 10 makalenin değerlendirildiği Tablo 4'e göre, alanın entelektüel temellerini oluşturan ve sonraki çalışmalara yön veren öncü yayınlar öne çıkmaktadır. Listenin başında yer alan Getz (2006) çalışması, 466 atıfla en çok referans gösterilen yayın olup şarap turizmini deneyim odaklı bir turizm biçimi olarak ele almaktadır. Bu çalışmanın yüksek atıf sayısı, kavramsal çerçeve oluşturmadaki gücünü ve literatüre yön verici etkisini açıkça ortaya koymaktadır. İkinci sıradaki Charters (2002), 389 atıfla şarap turizminin pazarlama ve tüketici

davranışı açısından ele alınmasının önünü açan nitelikli bir araştırmadır. Charters, şarap tadımı deneyimi ile destinasyon imajı arasındaki ilişkiyi kurarak şarap turizminin destinasyon yönetimi bağlamında önemini vurgulamıştır. Üçüncü sırada yer alan Sparks (2007) ise 379 atıfla, ziyaretçi motivasyonları ve hizmet kalitesinin şarap turizmi deneyimi üzerindeki etkilerini analiz etmiş ve bu yönüyle tüketici odaklı yaklaşımların literatürdeki yerini güçlendirmiştir. Özellikle Getz (2006) ve Charters (2002) gibi çalışmaların ağ analizlerinde güçlü bağlantı noktaları olarak öne çıktığı ve farklı araştırmacılar arasında entelektüel bir köprü görevi gördüğü Şekil 5'teki ağ haritası ile de desteklenmektedir.

Tablo 4. En Çok Atıf Yapılan Makaleler

Sıra	Makale	Atıf Sayısı	Sıra	Makale	Atıf Sayısı
1	Getz, 2006	466	6	Bruwer, 2003	282
2	Charters, 2002	389	7	Mason, 2012	281
3	Sparks, 2007	379	8	Bruwer, 2009	258
4	Gross, 2008b	302	9	Yuan, 2008b	215
5	Mak, 2012	283	10	Bjork, 2016	199

Kaynak: Yazar tarafından yapılan analiz çalışması ile derlenmiştir.

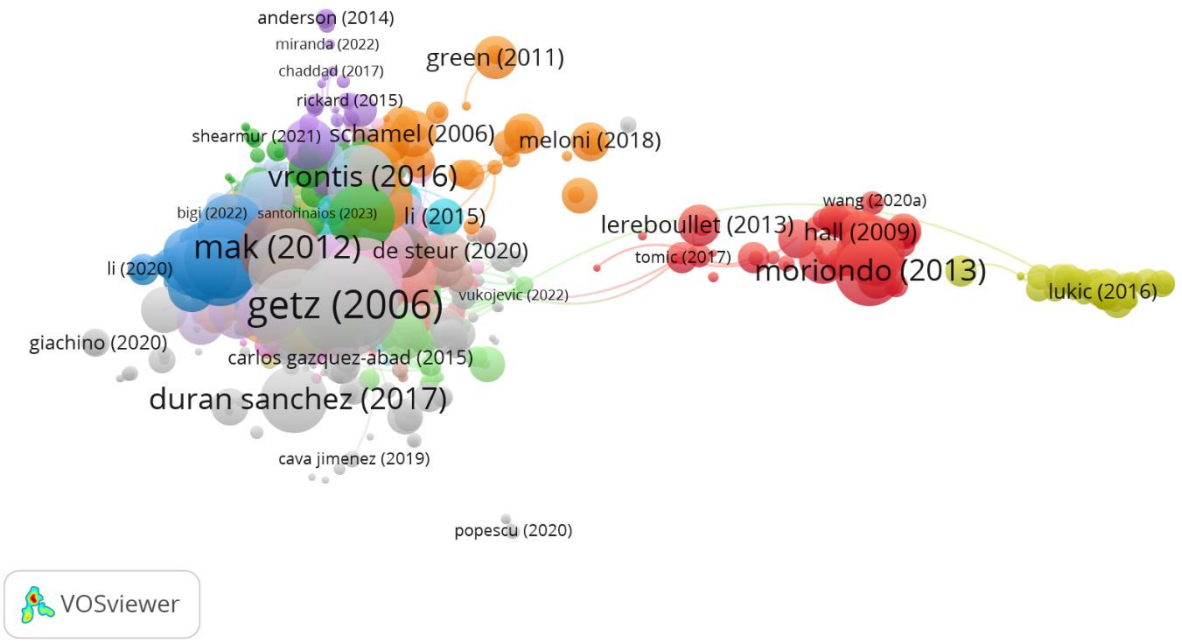

Şekil 5. Makale Ağ Haritası

4.4. Dergi Yayın ve Atıf Analizi

Şarap turizmi literatüründe yer alan yayınların yayımlandığı akademik dergiler ile bu dergilerin atıf performansları Tablo 5'te detaylı olarak sunulmuştur. Verilere göre, en fazla makale yayımlayan dergiler ile en çok atıf alan dergiler arasında belirgin bir farklılık gözlemlenmektedir. Bu durum, bazı dergilerin üretim odaklı bir yayın politikası izlerken, bazılarının ise daha az sayıda fakat daha yüksek etkili çalışmalar yayımladığına işaret etmektedir. Yayın sayısına göre ilk sırada yer alan International Journal of Wine Business Research (105 makale), şarap turizmi özelinde odaklanmış disipliner yaklaşımı ile alandaki araştırmalara yoğun katkı sağlamaktadır. Bunu Sustainability (81 makale) ve British Food Journal (47 makale) takip etmekte, bu da şarap turizminin yalnızca turizm değil, sürdürülebilirlik ve gıda kültürü bağlamında da ele alındığını göstermektedir.

Tablo 5. En Fazla Yayımlayan ve En Fazla Atıf Yapılan Dergiler

Sıra	Sayıya Göre İlk 10 Dergi	Makale Sayısı	Sıra	Atıfa Göre İlk 10 Dergi	Atıf Sayısı
1	International Journal of Wine Business Research	105	**1**	Tourism Management	3197
2	Sustainability	81	**2**	International Journal of Wine Business Research	2288
3	British Food Journal	47	**3**	British Food Journal	1125
4	International Journal of Contemporary Hospitality Management	30	**4**	Sustainability	1000
5	Tourism Analysis	25	**5**	Journal Travel & Tourism Mark.	901
6	Tourism Management	22	**6**	International Journal of Contemporary Hospitality Management	800
7	International Journal of Tourism Research	20	**7**	International Journal of Tourism Research	664
8	Foods	20	**8**	Current Issues in Tourism	654
9	Current Issues in Tourism	19	**9**	Journal of Business Research	627
10	Scientific Papers Series Management Economıc Engıneering in Agriculture And Rural Development	18	**10**	Journal of Travel Research	602

Kaynak: Yazar tarafından yapılan analiz çalışması ile derlenmiştir.

Atıf sayısına göre ise en üst sırada Tourism Management (3197 atıf) yer almakta, bu dergi şarap turizmi literatüründeki yüksek etkili çalışmaların yayımlandığı en önemli kaynaklardan biri olarak öne çıkmaktadır. Yine, International Journal of Wine Business Research (2288 atıf), sadece en çok yayımlayan değil aynı zamanda en fazla atıf alan ikinci dergi olmasıyla dikkat çekmektedir. Bu dergi hem nicelik hem de nitelik bakımından şarap turizmi araştırmalarında öncü bir platform olmuştur. British Food Journal ve Sustainability hem yayın hem atıf sayılarıyla üst sıralarda yer almakta, bu da bu dergilerin şarap turizmine yönelik disiplinler arası çalışmalara ev sahipliği yaptığını göstermektedir. Current Issues in Tourism ve International Journal of Contemporary Hospitality Management gibi dergiler de hem bilimsel üretim hem de atıf alma açısından güçlü bir konumdadır.

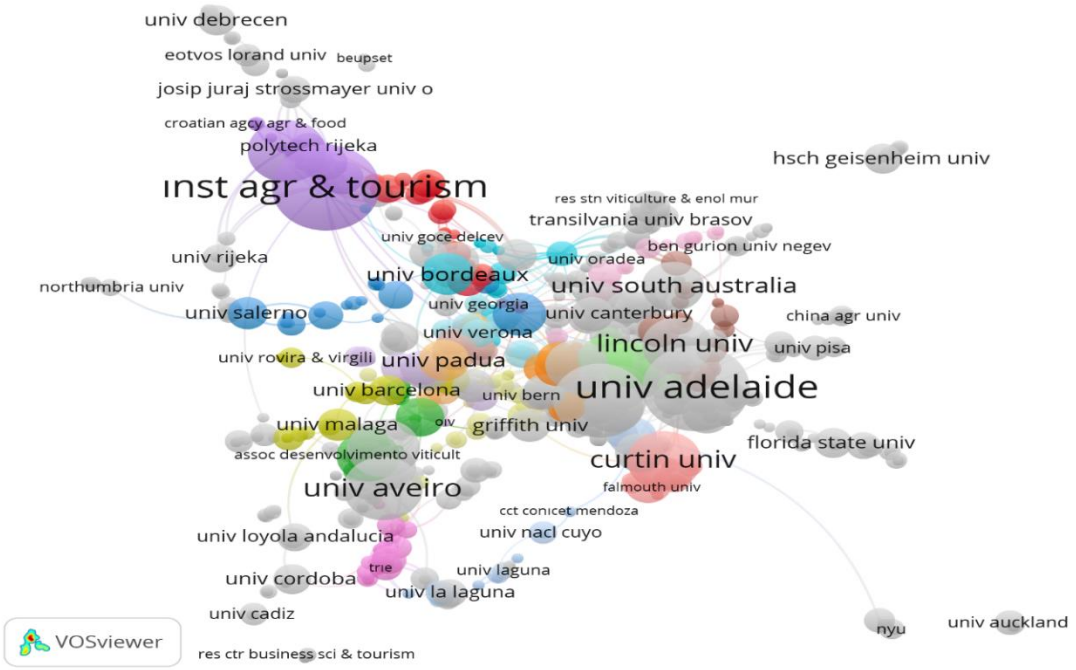

Şekil 6. Dergi Ağ Haritası

4.5. Kurum (Üniversite) Üretkenlik ve Atıf Analizi

Şarap turizmi alanında en çok yayın yapan kurumlar listesi, araştırma üretkenliğinin coğrafi olarak oldukça çeşitlendiğini göstermektedir. En yüksek yayın sayısına sahip kurum olan Institute of Agriculture Tourism Porec'in (76 makale) ile listenin başında yer alması, Hırvatistan'ın bu alandaki akademik katkısını öne çıkarırken; Avustralya merkezli Edith Cowan University, Curtin University ve University of Adelaide gibi kurumların üst sıralarda bulunması, kıtanın şarap turizmi araştırmalarında baskın bir üretim merkezine dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, ağ analizine dayalı görsel haritada dikkat çeken en önemli bulgulardan biri, bu üretken kurumların tamamının yüksek bağlantı yoğunluğuna sahip olmadığıdır. Diğer yandan, University of Adelaide ve Edith Cowan University gibi kurumlar sadece yüksek üretkenlikleriyle değil, aynı zamanda geniş akademik iş birliği ağlarıyla da dikkat çekmekte, bu durum söz konusu kurumların bilimsel etkisini artıran önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla ağ yapısındaki bu farklılıklar, şarap turizmi literatüründe sadece yayın sayısının değil, aynı zamanda bilimsel bağlantıların da araştırma ekosistemindeki merkeziyet düzeyini belirlediğini ortaya koymaktadır.

Tablo 6. En Çok Hazırlayan ve En Çok Atıf Yapılan Kurumlar (Üniversite)

Sıra	En Üretken Kurumlar	Makale Sayısı	Sıra	En Çok Atıf Yapılan Kurumlar	Atıf Sayısı
1	Institute of Agriculture Tourism Porec	76	**1**	University of Adelaide	1833
2	Edith Cowan University	60	**2**	University Of South Australia	1768
3	University of Zagreb	53	**3**	Edith Cowan University	1352
4	Universidade De Aveiro	50	**4**	Institute of Agriculture Tourism Porec	1034
5	University Of Adelaide	48	**5**	Curtin University	926
6	State University System of Florida	45	**6**	Lincoln University	719
7	Curtin University	41	**7**	Griffith University	609
8	California State Unıversity System	31	**8**	Texas Tech University	601
9	University Of South Australia	30	**9**	University Queensland	537
10	University Of Tras Os Montes Alto Douro	29	**10**	University Udine	501

Kaynak: Yazar tarafından yapılan analiz çalışması ile derlenmiştir.

Şarap turizmi literatüründe kurumlar arası iş birliğini ve akademik etkileşim yoğunluğunu ortaya koyan ağ analizi sonuçları, alanın belirli merkezler etrafında kümelendiğini ve bu merkezlerin bilgi üretimi ve yayılımında kilit roller üstlendiğini göstermektedir. Şekil 7'de yer alan ağ haritası incelendiğinde, University of Adelaide, Edith Cowan University ve University of South Australia gibi yüksek atıf alan Avustralya merkezli kurumların merkezî konumda yer aldığı, bu kurumların farklı coğrafyalardan çok sayıda akademik kurumla güçlü iş birlikleri geliştirdiği görülmektedir.

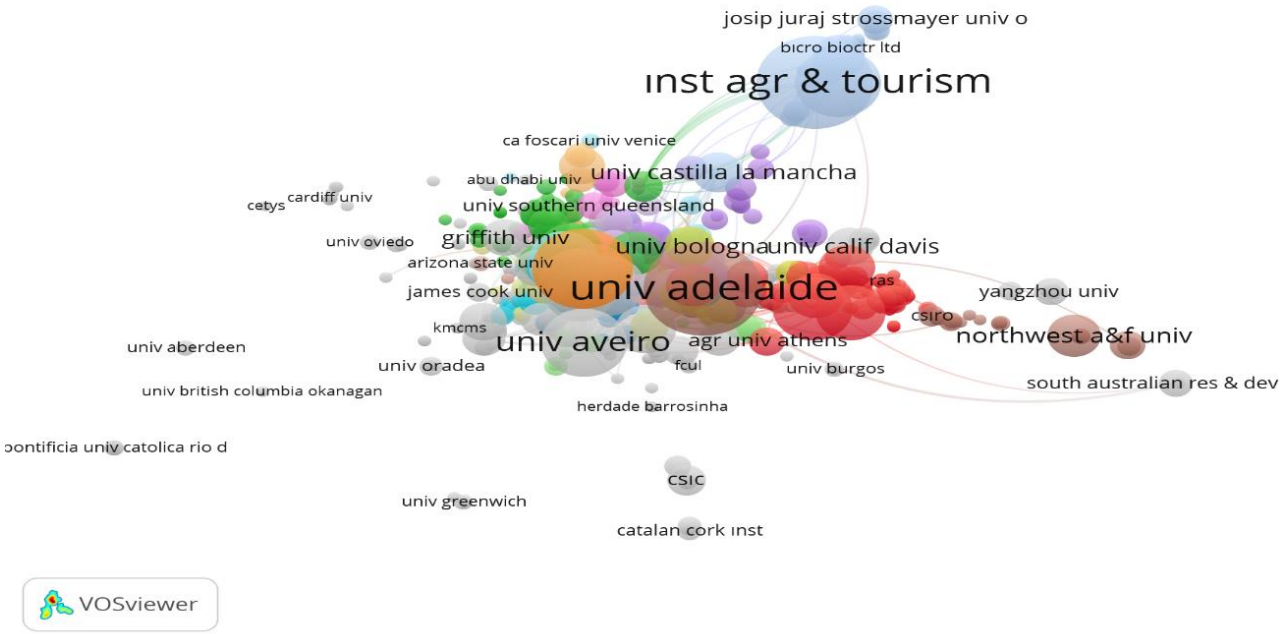

Şekil 7. Kurum Ağ Haritası

4.6. Ülke Üretkenlik ve Atıf Analizi

Şarap turizmi alanında en çok akademik yayın üreten ülkelerin incelenmesi, bu alanın küresel ölçekte geniş bir coğrafi dağılıma sahip olduğunu göstermektedir. Listenin başında yer alan Avustralya (227 makale) ve ABD (219 makale), şarap turizmi araştırmalarında lider konumlarını korurken hem geniş üretim hacimleri hem de gelişmiş akademik altyapıları ile bu alandaki bilimsel üretkenliğin itici güçleri olarak öne çıkmaktadır. Avrupa'dan İtalya (164 makale), İspanya (145 makale) ve Portekiz (105 makale) gibi ülkelerin yüksek üretkenlikleri, bu bölgenin şarap kültürü ve turizmine olan tarihi bağlılığını yansıtmaktadır. Ayrıca Çin (100 makale) ve Hırvatistan (94 makale) gibi ülkelerin listenin üst sıralarında yer alması, şarap turizminin geleneksel üretim merkezleri dışına taşarak yükselen pazarlarda da akademik ilginin arttığını göstermektedir. İngiltere ve Fransa gibi klasik turizm ve şarap merkezlerinin üretkenlikte görece daha düşük sıralarda yer alması ise, bu ülkelerdeki araştırmaların yoğunluk ve odak alanlarının farklılaşabileceğine işaret etmektedir. Türkiye ise şarap turizmi konusunda makale sayısı açısından 15 makale ile 21. sırada yer almaktadır.

Tablo 7. En Üretken ve En Çok Atıf Alan Ülkeler

Sıra	En Üretken Ülkeler	Makale Sayısı	Sıra	En Çok Atıf Alan Ülkeler	Atıf Sayısı
1	Avustralya	227	**1**	Avustralya	7935
2	ABD	219	**2**	ABD	4999
3	İtalya	164	**3**	İtalya	3084
4	İspanya	145	**4**	İspanya	2621
5	Portekiz	105	**5**	İngiltere	1971
6	Çin	100	**6**	Portekiz	1592
7	Hırvatistan	94	**7**	Çin	1485
8	İngiltere	71	**8**	Kanada	1450
9	Fransa	57	**9**	Fransa	1416
10	Yeni Zellenda	47	**10**	Yeni Zelanda	1371
11	Güney Afrika	47	**11**	Hırvatistan	1151
12	Romanya	44	**12**	Güney Afrika	741

Kaynak: Yazar tarafından yapılan analiz çalışması ile derlenmiştir.

Şarap turizmi alanında en fazla atıf alan ülkeler incelendiğinde, bilimsel etkinin üretkenlikten biraz daha farklı bir tablo çizdiği görülmektedir. En çok makale üreten Avustralya, 7935 atıf ile

akademik etki liderliğini de sürdürürken, ABD 4999 atıfla ikinci sırada yer almaktadır. Bu durum, iki ülkenin hem nicelik hem de nitelik açısından şarap turizmi literatürüne önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Avrupa ülkeleri arasında İtalya (3084 atıf), İspanya (2621 atıf) ve İngiltere (1971 atıf) önemli akademik merkezler olarak öne çıkarken, Portekiz ve Fransa gibi ülkeler de yüksek atıf sayılarına ulaşarak bölgesel çalışmaların uluslararası yankısını göstermektedir. Çin (1485 atıf) ve Kanada (1450 atıf) gibi yükselen araştırma merkezleri, şarap turizmi alanında küresel bilgi akışına katıldığını ve etkilerini artırdığını ortaya koymaktadır.

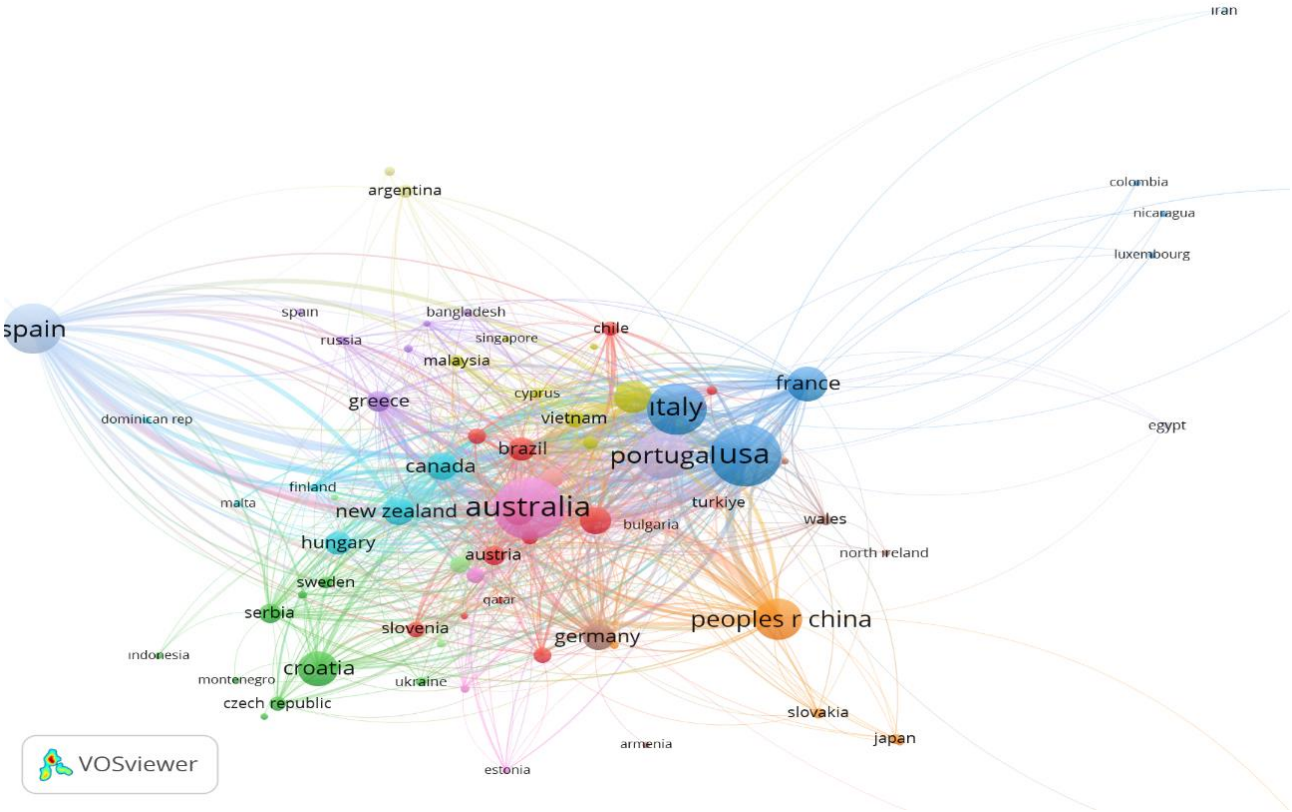

Şekil 8. Ülke Ağ Haritası

4.7. Yazar İşbirliği Analizi

Şarap turizmi alanındaki yazar iş birliği ağı incelendiğinde, araştırmacılar arasında yoğun ve çeşitli iş birliklerinin varlığı açıkça görülmektedir. Görselde renklerle ayrılan farklı kümeler, belli araştırma gruplarının veya ortak çalışma ağlarının varlığını göstermektedir. Özellikle ağın merkezinde yer alan Alonso ve Abel Duarte gibi yazarlar, diğer pek çok araştırmacıyla bağlantılı olarak ağın çekirdek unsurlarını oluşturmaktadır.

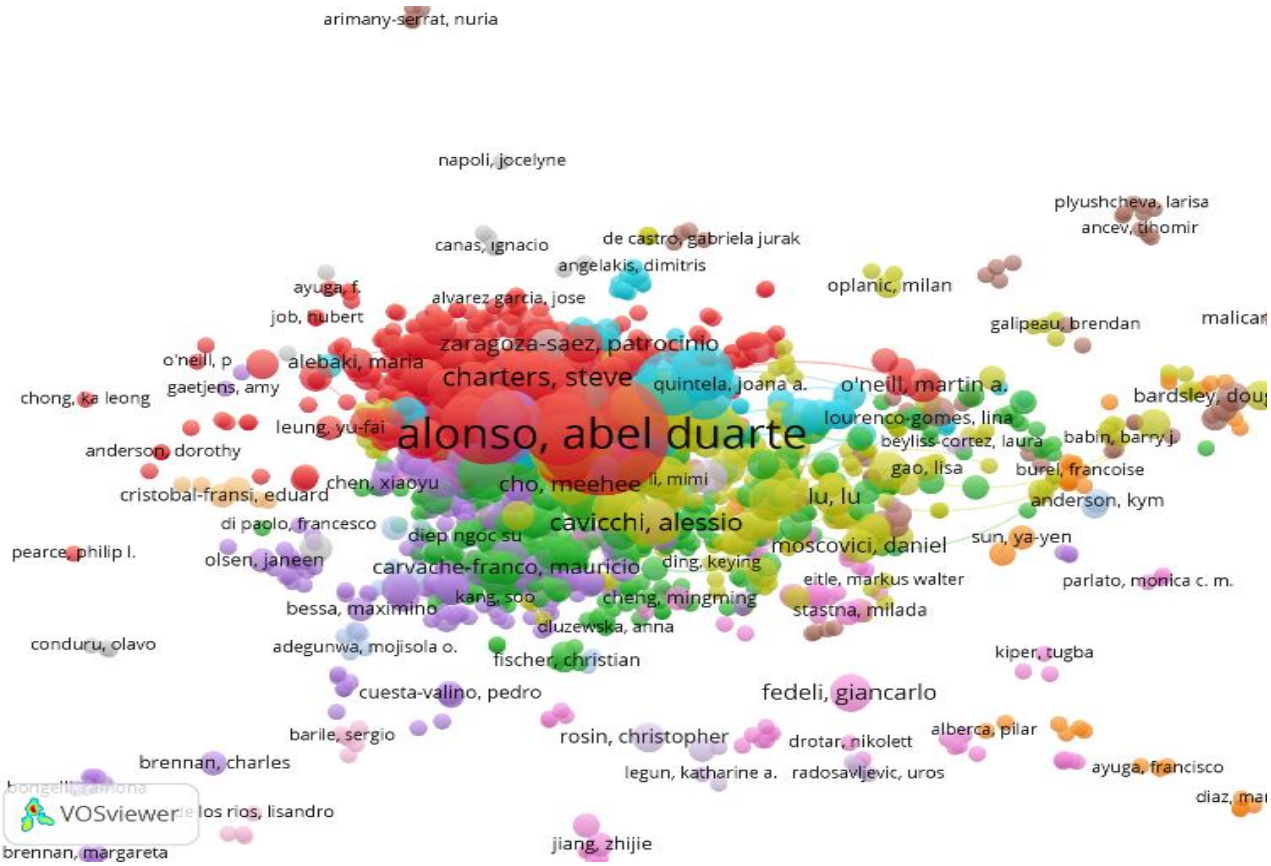

Şekil 9. Yazar İşbirliği Ağ Haritası

4.8. Kurum (Üniversite) İşbirliği Analizi

Şarap turizmi konusunda hazırlanan makalelerde kurumların işbirliği incelendiğinde en az 5 makalede işbirliği yapmış olan 164 kurum olduğu tespit edilmiştir. Şekil 10'da, şarap turizmi alanında en çok yayın yapan kurumlar (üniversiteler) arasındaki işbirliği ağı görselleştirilmiştir. VOSviewer programı kullanılarak oluşturulan bu haritada, kurumlar arası ortak yayınlara dayalı bağlantılar ve kümeler renklerle temsil edilmiştir. Haritada özellikle University of Adelaide, Edith Cowan University, Curtin University, University of Aveiro ve University of Trás-os-Montes e Alto Douro gibi kurumların merkezi bir konumda yer aldığı görülmektedir. Kırmızı küme ağırlıklı olarak Avustralya merkezli üniversiteleri temsil ederken, yeşil ve mavi kümeler farklı kıtalardaki işbirlikçi üniversiteleri göstermektedir. Bu işbirliği ağı, şarap turizmi konusunda uluslararası akademik etkileşimin yoğun olduğunu ve disiplinler arası çalışmaların desteklendiğini ortaya koymaktadır.

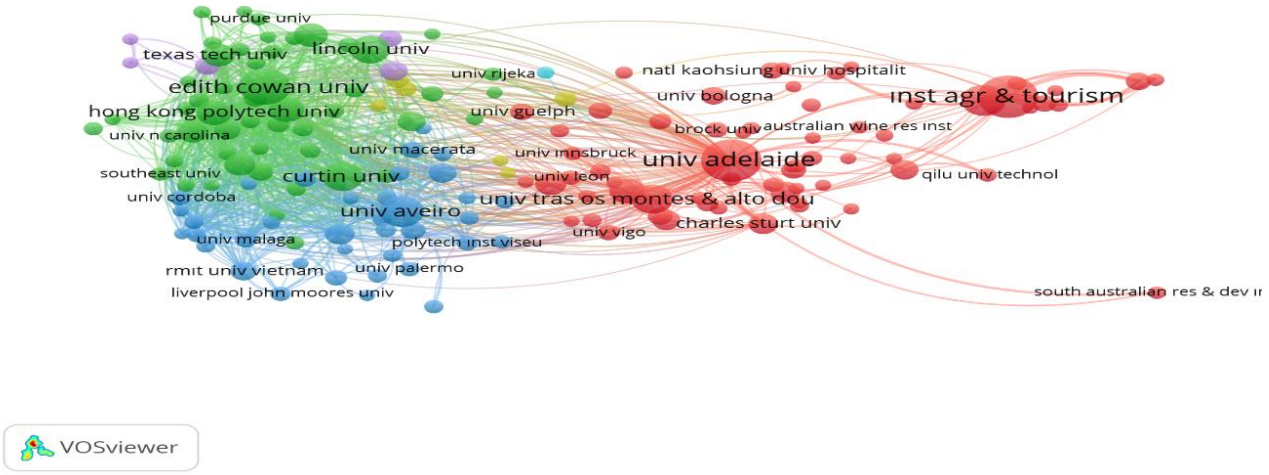

Şekil 10. Kurumların İşbirliği Haritası

4.9. Ülke İşbirliği Analizi

Ülkeler açısından değerlendirildiğinde ise en az beş yayında ortaklık yapan 50 ülkenin olduğu anlaşılmıştır. Şarap turizmi alanında ülkelerin işbirliği düzeyi kümeler olarak Şekil 11'de sunulmuştur. Şekil 11'de verilen görselde farklı renkler ve bağlantılar dikkat çekmektedir. Belirli bir renkle tanımlı olan ülkelerin araştırmacıları sıkı şekilde işbirliği gerçekleştirmektedir. Söz gelimi; en fazla işbirliği yapan ülkeler sıralamasında ilk sırada yer alan Avustralya'daki yazarlar, mavi renkteki ABD, Çin, Güney Kore, İngiltere, İspanya gibi ülkelerin yazarları ile güçlü işbirlikleri yapmaktadır. Benzer şekilde ABD ise mavi renkte Avustralya, İtalya, İspanya ve Portekiz gibi ülkelerin yazarları ile yazarları ile işbirliği yaptıkları görülmektedir. Türkiye'deki yazarlar, sarı renkteki bağlantılı ülkeler olan Yunanistan, Bulgaristan, Romanya, İtalya ve Portekiz gibi ülkelerin yazarları ile şarap turizmi konusunda güçlü işbirlikleri yapmaktadır.

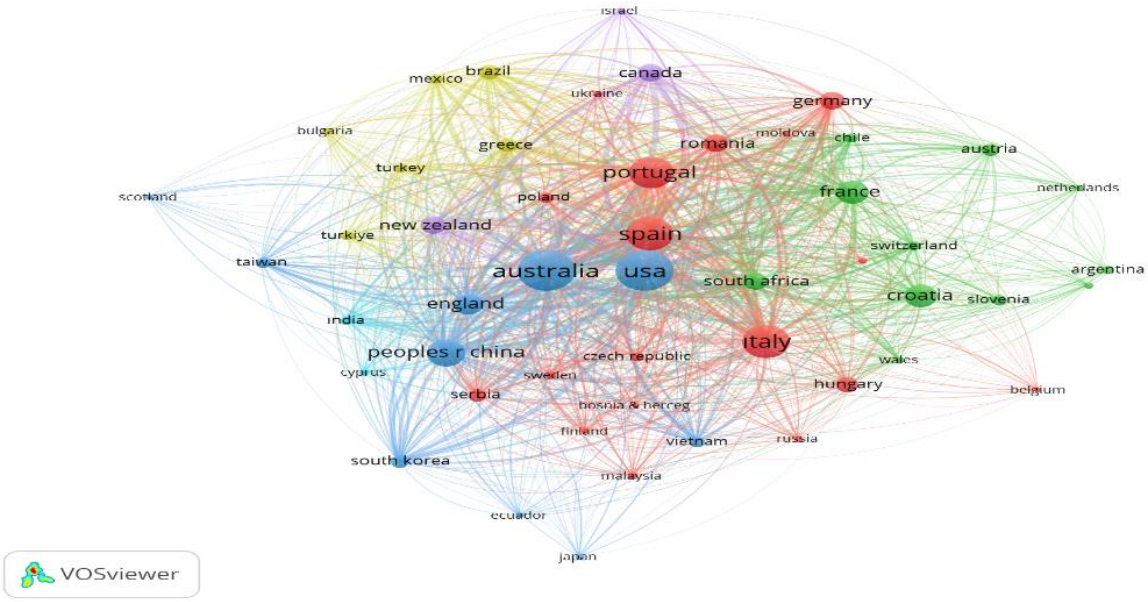

Şekil 11. Ülkelerin İşbirliği Haritası

4.10. Yazar Ortak Atıf Analizi

Şarap turizmi konusunda en çok atıf alan ve bağlantı düzeyi en yüksek araştırmacılar belirlenmiş ve Şekil 12'de görselleştirilmiştir. Analiz çerçevesinde, analize giren toplam 42.115 araştırmacı olduğu, en az 20 atıf alan 446 yazar olduğu anlaşılmış ve yapılan analiz sonucunda program yedi küme üretmiştir. Birinci küme 149 araştırmacının bulunduğu kırmızı küme, ikincisi 148 araştırmacının olduğu yeşil kümedir. Üçüncü küme 62 araştırmacının bulunduğu mavi küme, dördüncü küme 59 araştırmacının olduğu sarı kümedir. Beşinci küme 28 araştırmacının olduğu mor kümedir. Kümeler içerisinde toplam atıf sayısı ve bağlantı gücü açısından sarı kümenin yazarları öne çıkmaktadır.

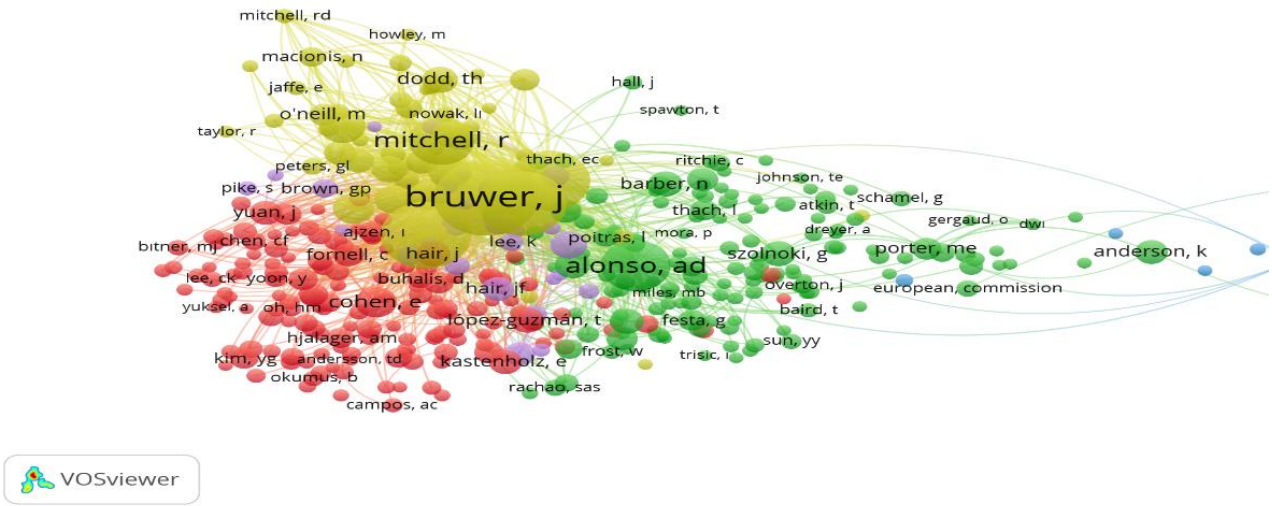

Şekil 12. Yazar Ortak Atıf Ağ Haritası

Sarı kümenin en fazla atıfta bulunulan ve bağlantı gücü en yüksek yazarı (atıf 994, bağlantı gücü 27.771) "J. Bruwer"dir. Kırmızı kümenin en çok atıf alan ve bağlantı gücü en yüksek yazarı (atıf 158, bağlantı gücü 4.521) "E. Cohen"dir. Mavi kümenin en çok atıf alan ve bağlantı güç düzeyi en yüksek yazarı (atıf 271, bağlantı gücü 4.049) "G.V. Jones"dir. Yeşil kümenin en fazla atıfta bulunulan ve bağlantı gücü en yüksek yazarı (atıf 455, bağlantı gücü 11.256) "Ad. Alonso" iken, mor kümenin (atıf 125, bağlantı gücü 3.747) "M. Gómez" dir.

4.11. Makale (Referans) Ortak Atıf Analizi

Makalelerin ortak atıf ilişkisini gösteren analiz soncu Şekil 13'de verilmiştir. Sonuca göre 65.507 ortak atıftan en az 20'sinin olduğu toplam 242 makale belirlenmiştir. Analiz neticesinde altı renkte birbirinden farklı kümeler ortaya çıkmıştır. Makale ortak atıf ağında kırmızı küme 71 makale, yeşil küme 62 makale, mavi küme 42 makale, sarı küme 26 makale, mor küme 23 makale ve turkuaz küme 18 makaleden oluşmuştur. Şekil 13'de kırmızı olarak görünen kırmızı bağlantılı araştırmacı grubu kendi aralarında ortak atıflarda bulunmakta, mavi araştırmacı kümesi de kendi aralarında ortak atıflarda bulunmaktadır. Harita, her bir kümede hangi makalelerin birlikte atıf aldığını net bir şekilde ortaya koymaktadır.

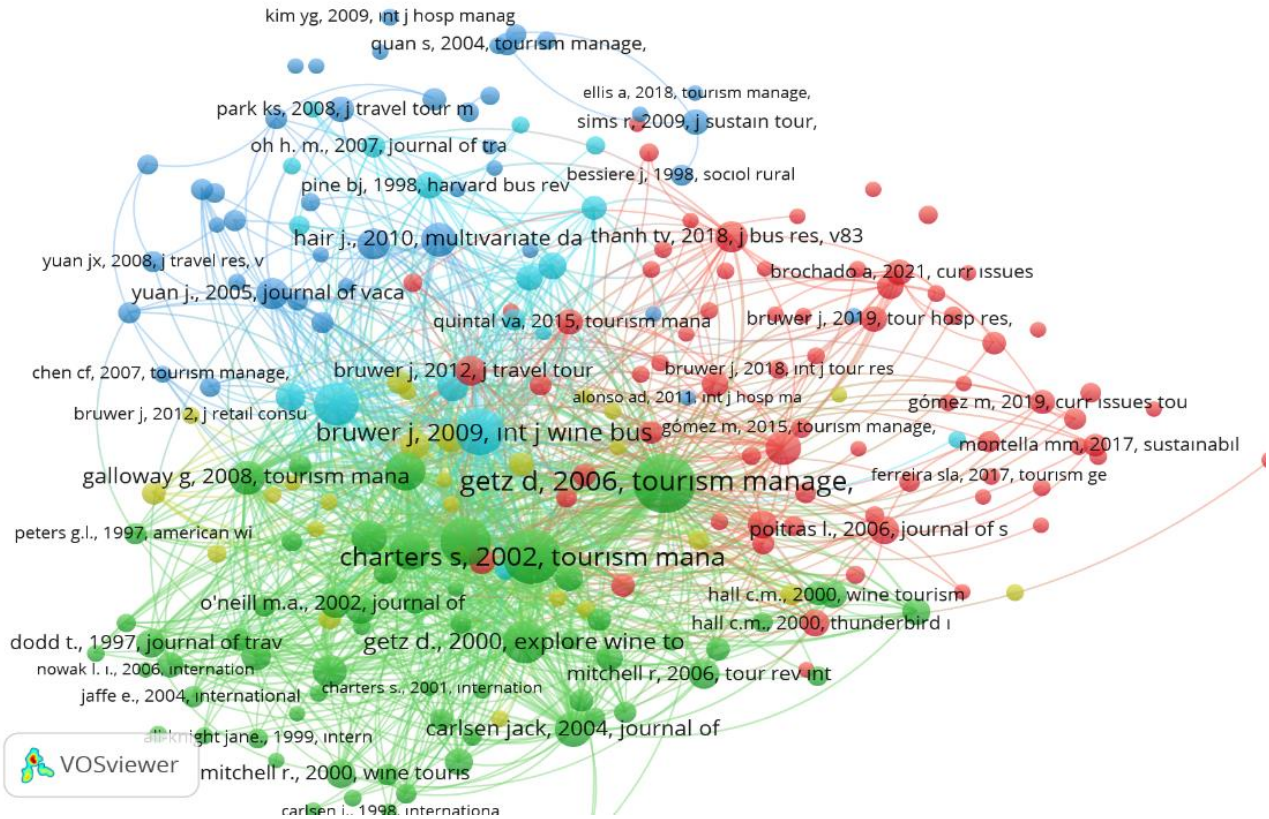

Şekil 13. Makalelerin Ortak Atıf Ağ Haritası

Sarı kümenin en fazla atıfta bulunulan ve bağlantı gücü en yüksek makalesi (atıf 73, bağlantı gücü 1.390) J. Bruwer (2012) olarak bulunmuş iken kırmızı kümenin en yüksek makalesi (atıf 91, bağlantı gücü 1.410) Byrd (2016), yeşil kümenin en yüksek makalesi (atıf 280, bağlantı gücü 4.340) Getz (2006) olarak tespit edilmiştir. mavi kümenin en yüksek makalesi (atıf 79, bağlantı gücü 1.131) Fornell (1981) olduğu görülmektedir. Mor kümenin en yüksek bağlantı gücüne sahip makalesi (atıf 57, bağlantı gücü 292) Jones (2005) ve son küme olan turkuaz kümenin en fazla atıfta bulunulan ve bağlantı gücü en yüksek makalesi ise (atıf 139, bağlantı gücü 2.634) B. Sparks (2007) olarak belirlenmiştir.

4.12. Dergi Ortak Atıf Analizi

Şarap turizmi konusunda en fazla atıf alan ve bağlantı gücü en yüksek dergiler belirlenmiştir. Şekil 14'te ortak atıf yapılan dergilerin ağ haritası görselleştirilmiştir. Toplamda 27.226 dergiden en az 20 atıfta bulunulan 549 dergi tespit edilmiştir. Yapılan analiz sonucu beş farklı renkte küme elde edilmiştir. Dergi ortak atıf ağında kırmızı küme 166 dergiden, yeşil küme 147 dergiden, mavi küme 99 dergiden, sarı küme 84 dergiden, mor küme 53 dergidenboluşmuştur. Şekil 12'de aynı renk grubu içinde yer alan dergiler görülmektedir. Haritada renk kümeleri içindeki dergiler ilgili konuda yapılan çalışmalarda ortak atıf almaktadır. Bu dergilerin başında 3.351 atıf sayısı ve 157.411 bağlantı gücüyle "Tourism Management" dergisi gelmektedir. Listede yer alan diğer beş dergi ise "International Journal of Wine Business Research" (atıf 1.820, bağlantı gücü 82.689), "Annals of Tourism Research" (atıf 1.411, bağlantı gücü 68.904), "Journal of Wine Research" (atıf 1.232, bağlantı gücü 54.856, "American Journal of Enology and Viticulture" (atıf 1.046, bağlantı gücü 31.260) ve "Sustainability-basel" (atıf 1.032, bağlantı gücü 45.190) şeklinde sıralanmıştır.

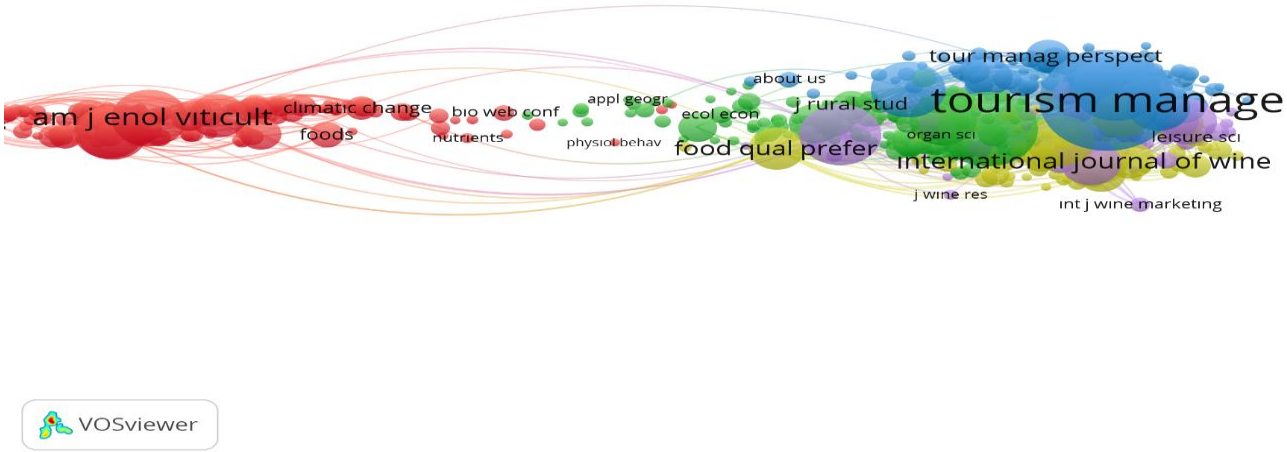

Şekil 14. Dergi Ortak Atıf Ağ Haritası

Çalışmadaki farklı kümeler ile renkler aracılığıyla dergiler arasındaki atıf yoğunlukları ve ilişkiler görselleştirilmiştir. Haritada mavi renkli küme turizm ve otelcilik alanındaki dergileri temsil ederken, kırmızı küme genellikle enoloji ve bağcılık temelli yayınları göstermektedir. Yeşil ve sarı kümeler ise disiplinler arası çalışmaları ve gıda, tüketici davranışı gibi temalara odaklanan dergileri içermektedir. Şekil 14, şarap turizmi araştırmalarının disiplinler arası niteliğini ve yayın yapısının çeşitli alanlara yayıldığını ortaya koymaktadır.

5. SONUÇ

Bu araştırmada, 1995-2025 yılları arasında Web of Science (WoS) veri tabanında yayımlanmış şarap turizmi konulu akademik yayınlar bibliyometrik yöntemle analiz edilmiş ve alanın mevcut durumu görselleştirme teknikleriyle ortaya konulmuştur. Elde edilen bulgular, şarap turizmi literatürünün yıllar içerisinde artan bir ivmeyle geliştiğini göstermektedir. En fazla atıf alan ülkelerin başında Avustralya, ABD ve İtalya'nın yer alması, bu ülkelerin hem akademik üretkenlik hem de atıf etkisi bakımından alanda öncü konumda olduklarını göstermektedir. Yazar, kurum ve ülke işbirliği ağları incelendiğinde, uluslararası iş birliklerinin yoğunlaştığı ve özellikle Avrupa merkezli kümelenmelerin dikkat çektiği belirlenmiştir. Anahtar kelime analizleri, şarap turizminin sürdürülebilirlik, kırsal kalkınma ve gastronomi turizmi gibi kavramlarla sıkı bir ilişki içerisinde geliştiğini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar ilgili alan-yazındaki (Yılmaz ve Şahin-Yılmaz, 2023; Keskin vd., 2023) tarafından yapılan çalışmaların bulguları ile paralellik göstermektedir. Bu kapsamda, çalışma, şarap turizmi literatürünün mevcut yapısını bütüncül bir biçimde değerlendirmekte ve gelecek araştırmalar için yol gösterici bir zemin sunmaktadır.

Çalışma bulguları doğrultusunda, şarap turizmi alanında ileride yapılacak araştırmalar için aşağıdaki önerilerde bulunulabilir. İlk olarak, literatürde deneysel ve saha temelli çalışmalara daha fazla ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Şarap turizmine katılan turistlerin deneyimleri, memnuniyet düzeyleri ve davranış kalıpları üzerine yapılacak nitel ve nicel araştırmalar, alan yazına değerli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca, şarap turizmi bağlamında ülkeler arası karşılaştırmalı çalışmalara ağırlık verilmesi, farklı coğrafi ve kültürel bağlamların etkisinin değerlendirilmesine imkân tanıyacaktır. Literatürün disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alınması, şarap turizmi ile ekonomi, kültürel miras, sürdürülebilirlik ve çevre politikaları arasındaki ilişkilerin daha net biçimde anlaşılmasına katkı sunacaktır. Öte yandan, yalnızca WoS veri tabanına odaklanmak yerine, Scopus, Google Scholar, TR Dizin gibi farklı veri kaynaklarının da sürece dâhil edilmesi; İngilizce

dışındaki yayınların da incelenmesi, literatür taramasını daha kapsamlı hâle getirecektir. Son olarak, zaman serisi analizleriyle literatürdeki tematik dönüşümün yıllara göre nasıl şekillendiğini ortaya koyan ileri analiz tekniklerinin kullanılması önerilmektedir.

Bu çalışmanın bazı metodolojik ve içeriksel sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, çalışma yalnızca Web of Science (WoS) veri tabanındaki yayınlarla sınırlandırılmıştır. Diğer veri tabanlarında yer alan ilgili yayınlar analiz dışında bırakılmıştır. İkinci olarak, yalnızca İngilizce dilinde yayımlanan makaleler dikkate alınmıştır; bu durum, farklı dillerdeki akademik katkıların dışlanmasına yol açmış olabilir. Ayrıca, literatür taramasında belirli anahtar kelimeler ("wine tourism", "enotourism" vb.) esas alınmış, eşanlamlı veya alternatif kavramlarla yayımlanmış çalışmalar değerlendirme dışında kalmıştır. Yöntemsel olarak ise, çalışmada yalnızca bibliyometrik analiz ve ağ görselleştirme teknikleri kullanılmış, içerik çözümlemesi, tematik analiz gibi derinlemesine analiz yöntemlerine yer verilmemiştir. Bu sınırlılıklar, elde edilen bulguların değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulmalıdır.

Kaynakça

Aktop, S., Şanlıbaba, P. ve Güçer, Y. (2023). Grape-based traditional foods produced in Turkey. *Italian Journal of Food Science/Rivista Italiana di Scienza degli Alimenti,* 35(3).

Akyürek, S., Karabulut, B. ve Özdemir, Ö. (2024). Şarap imalathanelerini ve üzüm bağlarını ziyaret eden turistlerin deneyimleri: Urla (İzmir) örneği. *Kent Akademisi,* 17(2), 667-685.

Aleixandre, J.L., Bordeu, E., Aleixandre-Tudó, J.L. Bolaños, M. ve Aleixandre-Benavent, R. (2013). Scientific productivity and collaboration in viticulture and enology in Latin American countries. *Ciencia e Investigación Agraria,* 40(2), 429-443.

Aleixandre-Tudo, J.L., Castelló-Cogollos, L., Aleixandre, J.L. ve Aleixandre-Benavent, R. (2019). Unravelling the scientific research on grape and wine phenolic compounds: A bibliometric study. *Scientometrics,* 119(1), 119-147.

Alonso Ugaglia, A. ve Peres, S. (2017). Knowledge dynamics and climate change issues in the wine industry: A literature review. *Journal of Innovation Economics*, 24(3), 105-125.

Alonso, A.D. ve Liu, Y. (2010). Wine tourism development in emerging Western Australian regions. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 22(2), 245-262.

Alonso, A.D. ve Liu, Y. (2011). The potential for marrying local gastronomy and wine: The case of the southern wine region of Western Australia. *International Journal of Hospitality Management*, 30(4), 1005-1014.

Bruwer, J. ve Alant, K. (2009). The hedonic nature of wine tourism consumption: An experiential view. *International Journal of Wine Business Research,* 21(3), 235-257.

Carlsen, J. ve Charters, S. (2006). Global wine tourism: Research, management and marketing. CABI.

Carollo, A., Fong, S., Gabrieli, G., Mulatti, C. ve Esposito, G. (2022). To wine or not to wine? A scientometric approach to 65+ years of wine preference and selection studies. *British Food Journal,* 124(13), 409-431.

Carvalho, M., Kastenholz, E. ve Carneiro, M.J. (2021). Pairing co-creation with food and wine experiences—A holistic perspective of tourist experiences in Dão, a Portuguese wine region. *Sustainability,* 13(23), 13416.

Charters, S. ve Ali-Knight, J. (2002). Who is the wine tourist?. *Tourism Management,* 23(3), 311-319.

Cimini, A., ve Moresi, M. (2022). Research trends in the oenological and viticultur sectors. *Australian Journal of Grape and Wine Research,* 28(3), 475-491.

Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N. ve Lim, W.M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296.

Duarte Alonso, A. ve Liu, Y. (2010). Wine tourism development in emerging Western Australian regions. *International Journal of Contemporary Hospitality Management,* 22(2), 245-262.

Duarte Alonso, A., Kok, S. ve O'Brien, S. (2020). Sustainable wine tourism development through the lens of dynamic capabilities and entrepreneurial action: An exploratory four-region perspective. *Tourism Recreation Research,* 45(3), 401-419.

Ellegaard, O. (2018). The application of bibliometric analysis: disciplinary and user aspects. *Scientometrics,* 116(1), 181-202.

Fernández Portela, J. ve Vidal Domínguez, M.J. (2020). Las rutas del vino como motores de dinamización socio-territorial: El caso de Castilla y León. *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles*, (84).

Ferreira, S.L., Silva, F.N. ve Moreira, J.A. (2022). Mapping wine tourism research: A bibliometric review. *Journal of Destination Marketing & Management,* 23, 100675.

Getz, D. (2000). Explore Wine Tourism: Management, Development & Destinations. New York: Cognizant Communication Corporation.

Getz, D. ve Brown, G. (2006). Critical success factors for wine tourism regions: A demand analysis. *Tourism Management,* 27(1), 146-158.

Getz, D. ve Carlsen, J. (2008). Wine tourism among Generations X and Y. *Tourism: an international interdisciplinary Journal,* 56(3), 257-269.

Gómez-Carmona, D., Marín-Dueñas, P.P., Correia, M.B., Escobar, M.T., deMatos, N.M.S. ve Cruces-Montes, S.J. (2025). A bibliometric analysis: Wine tourism in the sector. *International Journal of Sustainable Development & Planning,* 20(3) 52-78.

Hall, C.M., Johnson, G., Cambourne, B., Macionis, N., Mitchell, R. ve Sharples, L. (2000). Wine tourism: An introduction. İçinde C.M. Hall, L. Sharples, B. Cambourne ve N. Macionis (Eds.), Wine Tourism Around The World: Development, Management And Markets (ss. 1-23). Oxford: Elsevier.

Karabulut, B. ve Akyürek, S. (2022). Bağcılık ve turizm kapsamında yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 5(2), 490-504.

Kasaroğlu, K., Akdeniz, A., Toktaş, Y., Eris, T. ve Kömürcü, S. (2021). Ulusal alanyazında şarap turizminin değerlendirilmesi ve Türkiye şarap turizminde yeni bir ürün olarak bağ rotaları: Urla bağ yolu örnek olay incelemesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 6(12), 172-194.

Keskin, N., Elasan, S., Keskin, R. ve Keskin, S. (2023). Küresel şarap turizmi çalışmalarının bibliyometrik analizi. *Journal of Academic Tourism Studies,* 4(Özel Sayı), 44-50.

Martínez-Falcó, J., Marco-Lajara, B., Zaragoza-Sáez, P. ve Sánchez-García, E. (2024). The effect of wine tourism on the sustainable performance of Spanish wineries: A structural equation model analysis. *International Journal of Wine Business Research*, 36(1), 61-84.

Mota, J., Moreira, A., Costa, R., Serrão, S., Pais-Magalhães, V. ve Costa, C. (2020). Performance indicators to support firm-level decision-making in the wine industry: A systematic literature review. *International Journal of Wine Business Research*, 33(2), 217-237.

Peco-Torres, F., Polo-Peña, A.I. ve Frías-Jamilena, D.M. (2021). The effect of COVID-19 on tourists' intention to resume hotel consumption: The role of resilience. *International Journal of Hospitality Management*, 99, 103075.

Salami-Adesanya, A. ve Fernández-Olmos, M. (2025). Wine industry business: A bibliometric analysis. *Peruvian Journal of Management,* 1(1), 51-78.

Santos, V.R., Ramos, P. ve Sousa, B.B. (2021). Is wine tourism a niche tourism? Antecedents and consequences of wine as a niche tourism, a conceptual model. In Advances in Tourism, Technology and Systems: Selected Papers from ICOTTS20, Singapore, pp. 353-362.

Santos, V.R., Ramos, P., Almeida, N. ve Santos-Pavón, E. (2019). Wine and wine tourism experience: A theoretical and conceptual review. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes,* 11(6), 718-730.

Silva, F.N., Ferreira, S.L. ve Moreira, J.A. (2021). A bibliometric study of wine tourism: The European context. *European Planning Studies*, 29(11), 2051-2071.

Süer, S. ve Keskin, N. (2023). Sürdürülebilir bağ ve şarap turizmi uygulamaları. *Bahçe,* 52(Özel Sayı 1), 258-268.

Şahin, A. ve Yılmaz, G. (2022). Local food research: A bibliometric review using Citespace II (1970-2020). *Library Hi Tech,* 40(3), 848-870.

UNWTO. (2023). International Tourism Highlights: 2023 Edition. World Tourism Organization.

Van Eck, N.J. ve Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 84(2), 523-538.

Wen, H. ve Leung, X.Y. (2021). Virtual wine tours and wine tasting: The influence of offline and online embodiment integration on wine purchase decisions. *Tourism Management,* 83, 104250.

Yılmaz, G. ve Şahin Yılmaz, A. (2023). Şarap turizmi araştırmalarına bütüncül bir bakış: ağ analizi ile haritalandırma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies,* 11(2), 1621-1640.

Yılmaz, İ. ve Akay, E. (2020). Özel ilgi turizminde şarap turizmi. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 13(2), 83-94.